

Marec 2024

Ě

NOVINKY Z RADNICE

ŽIVOT A KULTÚRA TRNAVY

ROČNÍK XXXV | NEPREDAJNÉ

Citlivosť a kultúra

S pribúdajúcim svetlom a intenzívnejším pôsobením slnečných lúčov sa marcová príroda začína prebúdzáť. V dobách, keď bol človek bližšie zviazaný s prírodou a živila ho zem, už nedočkavo čakal, aby ju obrobil. Dnes, keď úrodu zbierame prevažne v supermarketoch, bez ohľadu na ročné obdobie či krajinu pôvodu, je pre nás tretí mesiac v roku skôr spojený s otázkou, čo si oblečieme, keď sa oteplilo, než s netrpezlivým čakaním na prvé práce v záhrade či na poli. Pri prepojených trhoch a krajinách sa zdanlivo skraca čas vyhradený na sklbenie úsilia a jeho výsledkov. Tovary sa neustále obmieňajú s dôrazom na rýchlosť dodania, čerstvosť, novosť či módnosť. Kolobeh tovarov i peňazí je rýchlejší ako hodiny či ročné obdobie. Tomu sa prestala prispôbovať aj ponuka dovoleniek. Uľahčenie námahy i úsilia má aj svoje úskalia. Nielen stratu citlivosti k pôde, ktorá nás živí, ale aj vnímavosti na procesy a čas potrebný na dozretie a samotný zber úrody.

Túžba mať čo najskôr, čo najlepšie a pokiaľ možno bez námahy sa postupne stáva aj meradlom spokojnosti človeka so stavom spoločnosti. Premieta sa i do diskusií o kultúre. Ide pritom o dôležitý diskurz, no občas v sporoch zabúdame na podstatu. Na kultiváciu myslenia, ktoré rešpektuje limity človeka a dôležitosť hodnôt, ktoré obstoja v čase. Sú životaschopnejšie ako osobná idea. Tak ako sme v praxi zistili, že snaha vytlačiť z pôdy maximum použitím pesticídov a nerešpektovaním zákonitostí času vedie k nekvalitným produktom a znehodnoteniu pôdy, podobne je to aj s kultúrou. Ak aj pri najlepších nápadoch a umeleckých projektoch zabudneme na podstatu života a hodnoty, ktoré mu umožňujú pokračovať, potom aj to, o čo sa vedie spor, nebude kultúrou, ale len časovo limitovaným názorom, módnym výstrelkom či ideovým trendom. Tak ako dobré ovocie potrebuje svoj čas na dozretie, tak aj kultúrnosť je kontinuálny civilizačný proces. V oboch prípadoch s rešpek-

tom k tomu, čo nás presahuje. Život sám.

Na rozdiel od ovocia však kultúru v supermarkete nekúpime. Kultúra nemôže byť tovarom, aj keď mnohí by na nej radi zarobili. Kultúru neurýchli ani technológia, je skôr len prostriedkom, ktorý pri vytlačení podstaty môže byť tiež škodlivý ako pesticídy. Pri kultúre by mal proces kultivácie prebehnúť v každom z nás. Netreba rozumiť všetkým smerom a tendenciám v umení, stačí nestratiť citlivosť na to, čoho sme súčasťou. Neuzavriete svet do vlastnej pravdy a zostať otvorený k tomu, čo život obohacuje a posúva v jeho obnoviteľnosti. Prebúdzajúca sa príroda je jedným z takýchto momentov.

PAVOL TOMAŠOVIČ

NOVINKY Z RADNICE

ŽIVOT A KULTÚRA TRNAVY

Číslo: 2/2024

Ročník: 35

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka:

Zuzana Hrnková Siebenstichová

Redakčná rada: Martin Jurčo,

Veronika Majtánová

Redakcia: Mestský úrad,

Trhová 3, 917 71 Trnava

Číslo telefónu: +421 908 724 605

E-mail:

novinkyzradnice@trnava.sk

Dizajn a DTP: Barbora Blašková

Tlač: Dolis Goen, s. r. o.

Periodicita: desaťkrát do roka;

v auguste a v decembri vychádza

ako dvojčíslo

Nepredajné.

Foto na obálke: Lukáš Patrik

Aprílové Novinky z radnice
vyjdú 5. apríla 2024.

Trnava s hrdosťou ocenila mladé športové talenty za ich úspechy na medzinárodnej scéne

Mesto Trnava má dôvod na hrdosť. V priebehu februára privítal primátor Peter Bročka na radnici dvoch výnimočných mladých športovcov, ktorí dosiahli významné úspechy na medzinárodnej úrovni.

Šestnásťročná tenistka **Renáta Jamrichová**, pochádzajúca zo športovej rodiny, zvíťazila na juniorskom Australian Open

2024 v Melbourne. Predviedla mimoriadny talent a odhodlanie, čo potvrdilo jej pozíciu turnajovej jednotky. V roku 2023 sa stala najlepšou juniorskou tenistkou. Krasokorčuliar **Adam Hagara** (17), získal striebornú medailu na Zimných olympijských hrách mládeže 2024 v Kangnungu v Južnej Kórei. Okrem toho má na konte titul dvojnásobného seniorského Majstra Slovenska a je držiteľom viacerých slovenských rekordov v juniorskej aj seniorskej kategórii.

Primátor Peter Bročka oboch športovcov ocenil za ich vnikajúce

výsledky a úspechy dosiahnuté na národnej i medzinárodnej úrovni, za prínos a inšpiráciu pre športovú komunitu a za profesionálnu reprezentáciu a šírenie dobrého mena mesta Trnava. Tieto stretnutia s mladými športovcami neprinášajú len momentálnu radosť a pýchu mesta, ale sú aj inšpiráciou pre budúce generácie. Primátor vyjadril svoje nadšenie z toho, že mesto Trnava môže poskytovať zázemie pre takéto talenty a obom poprial veľa úspechov v budúcich súťažiach i v ich osobnom živote.

-zh-

Hľadá sa najlepšie riešenie pre inovatívne mestské bývanie v lokalite Medziháj

Mesto Trnava vyhlásilo architektonicko-urbanistickú súťaž s názvom „Obytná zóna Medziháj Trnava - HBV“. Súťaž, ktorá je verejná, anonymná a jednoetapová, bola spustená 12. februára 2024. Predstavuje dôležitý krok v rozvoji mesta, zameraný na vytvorenie moderného, udržateľného mestského susedstva v rozvojovej lokalite Medziháj. Je charakteristická svojim strategickým umiestnením a potenciálom pre bývanie s črtami mestského aj vidieckeho prostredia.

Cieľom súťaže je vybrať najlepší architektonický návrh, ktorý bude následne dopracovaný do architektonickej štúdie a kompletnej projektovej dokumentácie na povolenie stavby komplexu

bytových domov. Projekt bude zahŕňať rôznorodé bývanie, vybavenosť, drobné obchody, služby a zeleno-modrú infraštruktúru, pričom kladie dôraz na kvalitu verejného priestoru a udrža-

teľnosť. Ondrej Horváth, vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií na Mestskom úrade v Trnave o súťaži hovorí: „Súťaž návrhov je najlepší spôsob, ako vieme priniesť zodpovedné

riešenie do dôležitej lokality. Víťaz by mal okrem kvalitného mestského bývania navrhnuť nadštandardnú kvalitu verejných priestorov, špičkové krajinné a vodné prvky a doplnenie vybavenosti v území. Výrazný prínos očakávame nielen pre budúcich obyvateľov, ale aj pre existujúcich obyvateľov susediacej obce.“

Lokalita Medziháj, situovaná zá-

padne od centra Trnavy a priamo nadväzujúca na zástavbu obce Ružindol, je plánovaná na ploche približne 3,5 ha. Jej rozvoj predpokladá vytvorenie harmonického obytného priestoru so zodpovedajúcou dopravnou a technickou infraštruktúrou, ktorý zohľadní potreby miestnej komunity a nekonfliktne sa integruje s daným prostredím.

Architekti, urbanisti spolu s krajinármi sú vyzvaní, aby predložili návrhy, ktoré reflektujú na moderné požiadavky bývania, rešpektujú ekologické princípy a ponúkajú inovatívne riešenia v rámci súčasného urbanizmu, architektúry a mestotvorby. Víťazný projekt by mal spĺňať kritériá kvality, udržateľnosti a estetiky a reagovať tiež na výzvy spojené s klimatickou zmenou.

Lehota na odovzdanie súťažných návrhov je stanovená do 10. mája 2024, pričom výsledky súťaže by mali byť oznámené do konca júna 2024. Tento projekt je súčasťou širšieho zámeru mesta Trnava, ktorý si kládie za cieľ poskytnúť kvalitné, udržateľné bývanie pre súčasné aj budúce generácie obyvateľov a prispieť k estetickému a funkčnému obohateniu ako mesta, tak i obce Ružindol.

ZUZANA HRINKOVÁ

Slovensko si zvolí nového prezidenta

Voľba prezidenta Slovenskej republiky v roku 2024 je v poradí šiesta priama voľba prezidenta Slovenskej republiky. Prvé kolo sa uskutoční v sobotu 23. marca, pričom ak ani jeden z kandidátov nezíska potrebnú väčšinu hlasov, druhé kolo sa koná 6. apríla.

Voliči, ktorí nemôžu byť prítomní vo svojom volebnom okrsku, majú možnosť požiadať o hlasovací preukaz. Tento preukaz im umožňuje hlasovať v ktoromkoľvek inom okrsku. Žiadosť o preukaz je možné podať osobne, listinne, elektronicky, alebo prostredníctvom splnomocnenej osoby, s termínmi uzávierky rôzne nastavenými pre prvé a prípadné druhé kolo volieb. Prezidentské voľby v SR sa vyznačujú tým, že oproti iným typom volieb (napr. do Národnej rady SR)

nie je možné voliť zo zahraničia prostredníctvom pošty. Hlasovanie prebieha výhradne na území Slovenska.

Medzi kandidátmi na prezidenta sa nachádza široké spektrum osobností z rôznych sfér verejného života, vrátane právnikov, historikov, politikov a odborníkov na zahraničnú politiku. Kandidátmi sú Andrej Danko, Patrik Dubovský, Krisztián Forró, Štefan Harabin, Ivan Korčok, Marian Kotleba, Ján Kubiš, Igor Matovič, Milan Náhlík,

Peter Pellegrini a Róbert Švec. Táto škála kandidátov sľubuje rozmanitú debatu a zápas o hlasy voličov, pričom každý kandidát prichádza s vlastným programom a víziou pre budúcnosť Slovenskej republiky.

Viac informácií o procese hlasovania, kandidátoch a voľbách samotných môžu voliči nájsť na webstránke mesta alebo na webe Ministerstva vnútra SR.

-zh-

Náhode vďačíme za odhalenie významnej časti opevnenia mesta

V Trnave nie je raritou, že jej ulice pod vrstvami asfaltu ukrývajú tajomstvá zabudnuté v čase.

K nečakanému a vzácnemu odhaleniu došlo aj 1. februára 2024 pri oprave vodovodného potrubia na Jerichovej ulici. Archeológovia z Katedry klasickej archeológie Trnavskej univerzity v Trnave tu pri výkope jamy objavili pozostatky Malženickej brány, ktorej presné umiestnenie nebolo doteraz známe.

Erik Hrnčiarik

Pri prvotných výkopových prácach došlo k nálezu zvyškov muriva, ktoré sa však nejavilo ako výnimočné, pretože v týchto častiach pokračoval múr tehlového fortifikačného systému mesta, teda mestského opevnenia.

Pri rozšírení sondy však archeológovia zistili, že ide o unikátny kamenný múr, čo napovedalo, že išlo o niečo dôležitejšie.

„Narazili sme na základy Malženickej brány, ktorá ako jediná doposiaľ nebola úplne preskúmaná,“ uviedol archeológ, dekan Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave Erik Hrnčiarik.

Malženická brána bola vybudovaná v stredoveku spolu s ďalšími tromi bránami ako súčasť hradieb. Vlni

sa rozsiahly výskum venoval Dolnej bráne na terajšom Námestí SNP, ku ktorej Trnavčania pristavali v 16. storočí z dôvodu bezpečnosti barbakan. Skúmali sa aj zvyšky Hornej brány na Štefánikovej ulici pri Zelenom krížku. O niečo ďalej na východ od nich bola Lovčická brána, aktuálne situovaná medzi múrom amfiteátra a obchodným centrom.

Na náprotivnej strane mesta stála práve Malženická brána, ktorá mala podľa Hrnčiarika štandardné funkcie ako ostatné tri. Vďaka archívne výskumu profesora Vladimíra Rábika z Katedry histórie TU vieme, že brána mala z vonkajšej strany padací most. Široká bola zhruba osem metrov. Malženickou bránou vstupovala významná obchodná Česká cesta do Trnavy zo strany Záhoria

od Prahy a cez Lovčickú bránu vystupovala z mesta smerom na brod cez Váh v Seredi s cieľom v Budíne.

Koncom stredoveku bola však Malženická brána zamurovaná z dôvodu zvýšenia ochrany kráľovského mesta Trnava, čo viedlo k presmerovaniu Českej cesty na Hornú a Dolnú bránu.

Za významný objav pri tomto náhodnom výkope sa považuje aj odhalenie samotného zamurovania, ktoré sa podarí archeológom zachytiť veľmi zriedka.

Vďaka nečakannej havárii vodovodného potrubia sa tak podarilo doplniť poslednú skladačku na mape brán stredovekého opevnenia mesta. A ako dodal Hrnčiarik: „Poznáme už presnú lokalizáciu a tak pri neskoršej obnove Jerichovej ulice by mohlo prísť k jej náznakovej rekonštrukcii v povrchu cesty, ktorá ponad Malženickú bránu v súčasnosti vedie.“

Tento príbeh je pripomienkou toho, ako náhody môžu prispieť k odkrývaniu dávno zabudnutých kapitol našej histórie a ako nás každý nový objav môže naučiť niečo nové o miestach, ktoré dnes obývame.

MARTINA BEŇÁKOVÁ

Zdroj info: TASR

Foto: Katedra Klasickej archeológie TU

Neviditeľné ženy

Žena bola v minulosti vnímaná v úzadí manžela. Však vždy bola niekoho dcéra, vnučka, sestra, sesternica, matka, babka a jej rodinné zázemie či majetok v konečnom dôsledku často ovplyvňovali život manžela, jeho podnikanie, funkcie a pod. Rodinné vzťahy napokon dokázali aj v histórii veľa vysvetliť z nám na pohľad nelogických činov. Silná maďarizácia na konci 19. storočia aj v Trnave degradovala ženu z „Frau Bogsch (pani Bogschová)“ na „Bogsch Károlyné (žena Karola Bogscha) a neskôr dokonca aj v poslovenčenej forme ako Bogsch Karolova“. V dobových textoch nájdeme plno takýchto neviditeľných žien. Bez uvedenia rodného mena nevieme, z akej rodiny pochádzali a často nepoznáme ani jej krstné meno, iba celé meno manžela.

Ako príklad ženskej formy mena mi poslúžilo meno trnavskej meštianky Eduarda Bogschovej, rod. Borovánskej, ktorá rozhodne neviditeľnou ženou nebola. Pochádzala z právnickej rodiny (a áno – bola žena advokáta Karola Bogscha). Po smrti manžela (1934) sa stala majiteľkou domu na Hlavnej ulici a o. i. prenajímala priestor na prízemí a vo dvore prevádzkovateľom známej kaviarne U Thalmeinerja. V tomto článku ale predstavím niekoľko žien, ktoré boli v Trnave v minulosti viditeľné, napríklad aj svojou prácou v ženských spolkoch.

Trnava má svoje dôležité miesto už v začiatkoch národných aktivít spojených s prvou vlnou národného obrodovania a kodifikáciou slovenského jazyka Antonom Bernolákom. V prvej polovici 19. storočia pôsobili v Trnave národovci Martin Branislav Tamašovič, neskôr Mikuláš Dohnány a v blízkom okolí žilo viac známych osobností. Po meruôsmich rokoch, najmä v druhej polovici šesťdesiatych rokov sa v Trnave znovu rozprúdila národná osveta i vďaka niekoľkým slovensky orientovaným rodinám. Aj z literatúry vieme, že osviežením národného života v meste bolo pôsobenie

Eduarda a Karol Bogschovci, okolo r. 1930.
Zdroj: rodinný archív Güntherovcov.

advokáta Vendelína Kutlíka a jeho manželky Boženy, rod. Hodžovej, ktorí v Trnave žili v r. 1867 – 1874.

Národné hnutie na Slovensku dostalo do pozornosti niekoľko vzdelaných a uvedomelých žien z prostredia slovenskej inteligencie. Celonárodný spolok žien s názvom Živena vznikol v Turčianskom sv. Martine 4. augusta 1869 na ustanovujúcom zhromaždení, ktoré sa konalo v rámci matičných slávností. Na ňom vystúpila s oduševneným prejavom aj mladá Ľudmila Hudcová, rod. Hodžová. Vyslovila želanie založiť školu, ktorá by vychovávala Slovenky v národnom

duchu. O existencii Živeny v Trnave v 19. storočí sme dosiaľ vôbec nevedeli. V literatúre sa spomína len krátke pôsobenie spolku Beseda slovenská v Trnave (1869 – 1870) a prvé slovenské divadelné predstavenie v mestskom divadle v r. 1869. V novinách Pešťbudínske vedomosti z októbra 1869 sa nachádza informácia, že ustanovujúce stretnutie Živeny sa konalo 19. septembra 1869 v byte pravotára Kutlíka v Trnave. Zakladateľkami boli Marína Bohúňová (manželka trnavského krajčírskeho majstra Gustáva Bohúňa), Božena Kutlíková, Marína Pressingerová (výbor), Karolína Mikesková, Karolína, Mária a Anna Hajičkové, Terézia Sadloňová, Anna Turčányová, Vojteška Klemová, Anna Ravasová (členky) a pán Vendelín Kutlík ako riadny člen.¹

Božena Kutlíková bola dcérou Michala Miloslava Hodžu, slovenského národovca a Kornélie, r. Kellnerovej. Narodila sa v Lipovskom Mikuláši. Mala štyroch súrodencov: brata Cyrila – advokáta a sestry Marínu, Ľudmilu a Oľgu. Michal Miloslav Hodža žil s rodinou od r. 1867 v exile v Tešíne, kde v r. 1870 ochorel a zomrel. Jeho dcéra Ľudmila zomrela pri pôrode o tri týždne neskôr. Do Trnavy ku Kutlíkov-

¹ Dopisy. Trnava. In Pešťbudínske vedomosti, roč. IX., č. 81, 9. 10. 1869, s. 3. Digitálna knižnica UKB.

Nápis na náhrobníku, katolícky cintorín v Trnave.

Foto: autorka.

com sa po týchto smutných udalostiach presťahovala vdova Kornélia Hodžová s dcérou Marínou.

Božena Kutlíková bola v Trnave srdcom národného života, organizovala ochotnícke divadlo a sama bola nadšenou ochotníčkou. Zároveň sa podieľala na činnosti trnavskej Živeny, ktorá svoju podporu rozdelila medzi vzdelávanie v národnom duchu, kultúru a dobročinnosť. V tom čase chodili do Trnavy na divadlo známi národovci a aj študenti z okolitých miest. Napríklad 27. septembra 1869 sa konalo divadelné predstavenie Drotár, na ktoré sa prišlo pozrieť obecnosť aj zo širšieho okolia - zo Skalice, Bratislavy, Myjavy, Trenčína, Nitry a Nových Zámkov. Po predstavení bola zábava v národnom duchu. Po zapltení výdavkov bol príjem z oboch podujatí rozdelený na príspevok trnavskému lazaretu, čitateľskému spolku, na garderóbu pre ochotnícke divadlo a na zakúpenie slovenských novín do kaviarne Zach na celý rok. Spolok Živena v Trnave zrejme skončil svoju činnosť najneskôr po zatvorení Matice slovenskej a slovenských gymnázií v polovici 70. rokov.

Okrem práce v trnavskej Žive-

ne, bola Božena Kutlíková tiež jednou z členiek výboru celoslovenskej Živeny, zúčastnila sa jej valného zhromaždenia 5. 8. 1874. Politické ambície jej manžela Vendelína Kutlíka prepadli v roku 1872, kedy neuspel ako kandidát za poslanca krajinského snemu.² Keď advokáta Kutlíka v r. 1874 preradili na nové miesto do Bratislavy, rodina sa presťahovala. Tam v národno-osvetovej práci pokračovali, napriek perzekúcii národne orientovaných stretnutí. Svedčí o tom napríklad aj vyšetrovanie účasti študentov na súkromnom večierku Boženy Kutlíkovej v r. 1885.³

Lujza Trusiková, rod. Pösch. Olejomaľba V. Kabáth, 1902.

Zdroj: Evanjelická a. v. cirkev v Trnave.

V osemdesiatych rokoch 19. storočia vznikol v Trnave ďalší ženský spolok. Na stretnutí v evanjelickej ľudovej škole 8. decembra 1886 za účasti 21 členov zboru bol ustanovený Evanjelický a. v. dobročinný ženský spolok. V zápisnici sú takmer všetky zakladajúce členky uvedené len priezviskami. Zistili sme, že ho založili tieto dámy: Fanny Dittrichová, Paula Farkašová, Frederika Lajská, Helena Lenkeyová, Paulína Hodžová, Malvína Kovačovičová s dcérou, Róza Richterová,

Terézia Sulovínyová, p. Takáčová, Kristína Tarnovská, Lujza Trusiková, Irma Scharbertová, Amélia Fruttigerová, Lujza Vrchovská, Emília Westerová, Babeta Fischerová a p. Zlochová. Pritomní boli aj muži: farár Gejza Farkaš, cirkevný inšpektor Ján Kalenda, predseda školskej komisie a podnikateľ Alexander Karner, pomocný učiteľ evanjelickej školy Rudolf Pollaček a hlavný učiteľ evanjelickej školy Samuel Wester.

O niektorých ženách z tohto spolku vieme aj niečo z rodinného zázemia. Paulína Farkašová bola manželkou úradujúceho evanjelického farára Gejzu Farkaša. Paula Hodžová bola dcérou trnavského obchodníka Juraja Pfitznera a manželkou Cyrila Hodžu, ktorý bol v Trnave advokátom (bola teda švagrinou Boženy Kutlíkovej). Amalia Fruttigerová bola manželkou Ferdinanda Fruttigera, inžiniera v trnavskom cukrovare. Lujza Trusiková, manželka mäsiara Jána Trusika bola dcérou Pöschovcov, ktorí boli finančnými donátormi evanjelickej cirkvi v Trnave. Po smrti manžela (1892) dala postaviť kaplnku na evanjelickej cintoríne (1893),

Tereza Sulovínyiová, rod. Dorflér. Olejomaľba V. Kabáth, 1904.

Zdroj: Evanjelická a. v. cirkev v Trnave.

² KUTLÍK, Félix III. 1931. Dejiny Kutlíkovcov. Vlastným nákladom v Bratislave, 1931, s. 27.

³ VOTRUBOVÁ, Štefánia. Živena, jej osudy a práca. Vydala Živena spolok slovenských žien, 1931, s. 26.

kde je pochovaná celá jej rodina. Podobne aj prvá predsedníčka spolku Terézia Sulovíniová, rod. Dorflér spolu s manželom darovali testamentom trnavskej evanjelickej cirkvi dom na rohu Hviezdoslavovej ulice a námestia. Emília Westerová, rod. Köhler bola manželkou hlavného učiteľa v evanjelickej ľudovej škole.

Barbora (Babeta) Fischerová rod. Handenvalg prišla do Trnavy s manželom Fridrichom Viliamom Fischerom st. z Nemecka, ktorý viedol zvonolejáraň. Ich synovia ju neskôr prevzali a prevádzkovali ako Bratia Fischer.

Spolok bol spočiatku trojazyčný (maďarsko-nemecko-slovenský) a činnosť je archívne doložená v rokoch 1886 – 1944. Jeho hlavnou úlohou bola podpora evanjelických chudobných detí. Dokumentácia spolku bola písaná najskôr v nemčine (1886 – 1895), potom v maďarčine (1896 – 1920) a až po roku 1921 v slovenčine. Charitatívna činnosť sa rokmi rozrástla aj na podporu chudobných konfirmantov, chudobných matiek, vdov, starých žien a pod. Spolok podporil stavbu nového evanjelického kostola v Trnave (1924), prispel na zariadenie kostola, dal postriežiť oltárne svietniky a kríž, dal vyhotoviť rúcho na oltár a zabezpečil ušitie textílií v interiéri.⁴

V Trnave pôsobili od 19. storočia aj dva židovské dobročinné ženské spolky: Izraelitský ženský spolok bol činný údajne už od r. 1862 (predsedníčka Jozefína Koppelová). Ortodoxné ženy si v r. 1899 založili vlastný dobročinný podporný ženský spolok, na čele ktorého stála Terézia Reichová.⁵ V r. 1903 pracoval aj židovský halierový

Viera Zátucecká.

Zdroj: rodinný archív Branislava Sumbala.

spolok, ktorý viedla Tereza Sesslerová. V Trnavskom kalendári na rok 1890 figuruje Ženský výbor trnavskej filiálky Bratislavského kultúrneho spolku (Pressburger Culturvereine). Prezidentkou dámskeho výboru bola grófka Helena Zichy, rod. princezná Odescalchi, viceprezidentkou bola pani Tereza Palugyay. Členkami boli manželky významných podnikateľov, právnikov, lekárov a pod. z Trnavy a okolia.

Božena Kutlíková, r. Hodžová.

Zdroj: internet.

Ďalší politický vývoj v krajine na konci 19. storočia a v prvej dekáde 20. storočia prial v Trnave maďarizačným snahám. No národné hnutie v meste nezaniklo, o jeho udržanie sa zaslúžilo niekoľko národne uvedomelých jednotlivcov aj rodín, napr. rodina Cyrila Hodžu, advokát Filip Hladký s manželkou Marínou, rod. Hodžovou (Cyrilovou a Boženinou sestrou, do r. 1901), prístahovaný lekár Ján Zátucecký s rodinou (v Trnave od r. 1903) či advokát Milan Ivanka (v Trnave od r. 1914) s manželkou Elenou (dcérou Boženy a Vendelína Kutlíkovcov).

Medzi dvoma vojnami pôsobili aj viac katolíckych ženských spolkov, napr. Spolok sv. Alžbety, Mariánska družina, Katolícka ženská jednota a iné. Medzi ženskými spolkami po roku 1918 sa objavil znovu spolok Živena v Trnavskom adresári z r. 1921. Mohol fungovať už v druhom polroku 1920, ale okrem vedenia spolku nevieme o jeho činnosti nič bližšie. Ako predsedníčka je uvedená V. Zátucecká a tajomníčkou bola M. Urbánková.⁶ Viera Zátucecká, rod. Dulová (1881 – 1952) dcérou Matúša Dulu, národovca a československého politika a vnučkou Viliama Paulínyho Tótha (1826 – 1877), ktorý pomohol založiť spolok Živena v Martine.

Za manžela si vzala zubného lekára Jána Zátuceckého čoskoro po jeho príchode do Trnavy (1903). Vieru Zátuceckú sme našli v roku 1924 aj medzi členkami Evanjelického ženského dobročinného spolku v Trnave. Mária Urbánková bola pravdepodobne manželkou Ferka Urbánka (1858 – 1934) známeho autora slovenských divadelných hier populárnych v ochotníckych

⁴ Kniha zápisnic Evanjelického ženského dobročinného spolku v Trnave. Archív ev. a. v. cirkvi v Trnave.

⁵ BOČÁNOVÁ, Martina a kol. 2012. Kapitoly z etnickej histórie Trnavy. FF UCM, 2012, s. 99 – 147.

⁶ Adresár mesta Trnavy. Zostavil a vydal G. A. Bežo. Tlačou G. & E. Bežo v Trnave. 1921.

Ochotnícke divadelné predstavenie 14. 5. 1933 ku Dňu matiek, Živena v Trnave.

Zdroj foto: Gitka Kániková.

divadelných súboroch, ktorý v rokoch 1904 – 1923 pôsobil ako tajomník Spolku sv. Vojtecha a spolumajiteľ tlačiarne Urbánek a spol. v Trnave. Činnosť Živeny v Trnave je neskôr ešte doložená v r. 1923 – 1927, v r. 1929 – 1939 a v r. 1945 – 1952. Ide o samostatné pôsobenie spolku vždy s novým výborom. Tento apolitický a nenáboženský ženský

spolok sa zameriaval na charitatívnu, vzdelávaciu, sociálnu a kultúrnu činnosť.

Ženské spolky na konci 19. a začiatkom 20. storočia dodali ženám sebedovomie a istú samostatnú spoločenskú úlohu, čo bol výrazný krok k ich emancipácii. Predtým sa držali ženy v úzadí a ako manželky vplyvných mužov stáli takpovediac v ich tieni. Aj spolky boli dovte-

dy len výsadou mužov. Aktivity žien boli vopred konvenčne určené v rámci súkromnej sféry (starostlivosť o domácnosť, výchovu detí, zázemie pre zarábajúceho muža) a verejnej sféry (manželka ako sprievod a ozdoba manžela, symbol usporiadanej rodiny). V tomto duchu rodiny vychovávali i svoje dcéry. V rámci verejných funkcií ženy nefigurovali. Istý posun od konvenčne chápanej úlohy ženy vidieť v intelektuálnych rodinách, kde sa kládol dôraz aj na vzdelanie dievčat. Veľkým pokrokom v emancipácii žien bol vznik Československa a oslobodenie národa spod maďarského útlaku. Nový štát priniesol okrem iného aj volebné právo žien uzákonené už v r. 1920. V medzivojnovom Československu badať vzostup študujúcich žien aj žien samostatne zarábajúcich v rôznych (predtým čisto mužských) povolaniach.

SIMONA JURČOVÁ

Západoslovenské múzeum v Trnave

Kopánka archeologická

1. diel

Archeologické dedičstvo tvoria archeologické nálezy (napr. ľudské kostry, nádoby, nástroje, zbrane, šperky, mince) a archeologické náleziská (napr. zaniknuté sídliská, pohrebiská, opevnenia, bojiská). Slovenský pamiatkový zákon¹ vymedzuje pre archeologické nálezy časové rozpätie od najstarších dôb do roku 1918, čiže za tieto nálezy považujeme všetky predmety, ktoré boli v uvedenom rozpätí stratené, vyhodnené, opustené či ukryté. Väčšina nálezov sa dostala do zeme, ale bežne sa nachádzajú aj na povrchu a vo vode. Koncentrácie nálezov vytvárajú archeologické náleziská.

Zaniknuté sídliská zvyčajne ležia v blízkosti vodných tokov, keďže v minulosti sa človek bez blízkosti vody nezaobišiel. Západné časti Kopánky sa nachádzajú blízko jedného z dvoch vodných tokov pre-

tekajúcich chotárom Trnavy, Trnávky. Neďaleko sídlisk, tak ako aj dnes, sa zakladali pohrebiská. Stopy po našich predkoch a ich hroby sa preto nachádzali a nachádzajú aj na Kopánke.

Cieľom tohto trojdielneho článku je informovať o archeologickom dedičstve Kopánky², zvýšiť povedomie o ňom, poukázať na jeho ničenie samotnými Trnavčanmi a vzdať poctu hŕstke nálezcov a sprostredko-

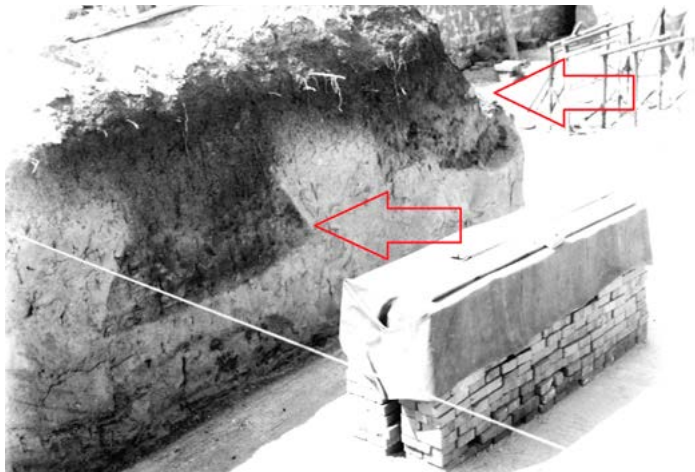
¹ Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

² V minulosti bola známa aj pod názvami Na Kopánke, Nad Kopánku, Execír, Execírák, Execírlpac a Vojenské cvičište.

vateľov nálezov, ktorí si splnili zákonnú i mravnú povinnosť, a archeologické nálezy ohlásili alebo odovzdali archeológom, a tým umožnili rozšíriť poznanie o území nášho mesta.

Mestskú štvrt Kopánka ohraňujeme pre potreby tohto článku (v smere hodinových ručičiek) Ulicou Jána Hajdóczyho, Sama Chalupku, príľahlým úsekom obchvatu, Špačinskou cestou a Murgašovou ulicou. V 1. diele článku predstavujeme nálezy, ku ktorým došlo pred rokom 2019.

Najstarší zaznamenaný archeologický nález z Kopánky pochádza z roku 1960, kedy amatérsky archeológ Viliam Kráľovič z Križovian nad Dudváhom našiel počas povrchového zberu na bližšie neuvedenom mieste tejto štvrti niekoľko črepov z veľkomoravského obdobia stredoveku³ (cca 800 – 915), ktoré odovzdal Archeologickému ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre. V roku 1974 pani Feješová ohlásila Západoslovenskému múzeu v Trnave nález malej dvojjuhej nádoby, ktorú našiel Ľ. Feješ spolu so zlomkami kostí na rohu ulíc Átriová a Mudroňová na mieste stavby trafostanice. Na odbagrovanej ploche archeológ múzea zistil dve viac ako z polovice zničené hrobové jamy, ktoré preskúmal. V oboch boli kostrové ostatky jedincov uložených na ľavom boku s hlavami orientovanými na severovýchod. V hrobe označenom I. bol uložený takmer s istotou muž v mladšom dospelom veku. Pochovaný bol s náhrdelníkom, ktorý pozostával z deviatich mušlí, trubičky a korálku z medi alebo bronzu, a početných vápenitých korálok, z ktorých

Átriová - výstavbou domov poškodené a neskúmané objekty.

sa zachovali len dva kusy, ďalej krúžkom z medi alebo bronzu s preloženými koncami, šidlom z kosti ovce alebo kozy a keramikou nádobkou s jedným uškom. K hrobu s najväčšou pravdepodobnosťou patrila aj nádobka nájdená p. Feješom. V hrobe II. bola pochovaná takmer určite žena v mladšom dospelom veku. V hrobe bol okrem kostrových ostatkov nájdený iba bronzový krúžok s preloženými koncami. Okrem týchto hrobov je na pláne z výskumu vo výskumnej dokumentácii nakreslený pôdorys tretej hrobovej jamy a na fotografiách v tejto dokumentácii tri nádoby, pričom torzo jednej je priradené k hrobu III., jedna celá zachovaná s uchom k hrobu IV. a tretia v torzovitom stave k nezistenému (najskôr zničenému) hrobu. O týchto troch hroboch sa ale realizátor výskumu, žiaľ, v žiadnych textoch bližšie nezmieňuje. V hroboch sa takmer určite nachádzali aj ďalšie predmety, ktoré sa pre narušenie objektov nenašli. Nálezy datovali pohrebisko podľa aktuálnych poznatkov do staršej bronzovej

doby, s najväčšou pravdepodobnosťou do prelomu kultúr nitrianska a únětická (cca 1 900 p. n. l.).

V roku 1979 odovzdal Vladimír Kotúč z Trnave Západoslovenskému múzeu v Trnave kamenný kopytovitý klin (nástroj) a keramické koliesko s otvorom, ktoré našiel v blízkosti cholerovej kaplnky. Klin je možné datovať len rámcovo do mladšej kamennej doby (neolit, cca 5 000 – 4 400 p. n. l.) až neskorkej kamennej doby (eneolit, cca 4 400 – 2 200 p. n. l.) a koliesko aj do mladších období okrem novoveku (začína v roku 1526). Koliesko môže byť nedorobený praslen, detská hračka alebo i súčasť vozíka. V roku 1980 zistil archeológ Západoslovenského múzea počas výstavby Átriovej ulice a rodinných domov bagrovanie archeologického náleziska. Pri dome s orientačným číslom 6 čiastočne preskúmal jeden sídliskový objekt narušený potrubím vedeným pozdĺž komunikácie. Našiel v ňom šidlo vyhotovené zo zvieracej kosti a keramické črepy z ná-

³ V starších Dejinách Trnavy z roku 1988 a nových Dejinách Trnavy z roku 2010 je uvedené, že črepy pochádzajú zo sídliskových objektov, ale v nálezovej správe nie sú spomenuté žiadne objekty.

Átriová, trafostanica - náhrdelník

dob kultúry s mladou lineárnou keramikou a staršej až strednej fázy železovskej skupiny stredného neolitu (cca 5 400 – 4 900 p. n. l.). Ďalšie archeologické objekty, zničené a poškodené výkopmi pre domy, bohužiaľ pre pokračilosť výstavby neboli skúmané. Na fotografii z výskumu sú v jednom výkope pre pivnicu bližšie nelokalizovaného domu na ulici vidieť zvyšky dvoch sídliskových objektov.⁴ Jeden z nich mal tvar typický pre zásobné jamy. Ďalšie nálezy z výskumu pochádzajú zo zberu v okolí základov stavaných domov a pozostávajú z črepov zaraditeľných s rôznou mierou istoty do železovskej skupiny (cca 5050 – 4900 p. n. l.) a črepov, ktoré podľa realizátora výskumu pochádzajú z eneolitu, pravdepodobne z badenskej kultúry (cca 3 700 – 2 900 p. n. l.), ale podľa autora článku môžu byť aj z mladšieho obdobia. Pravdepodobne počas výskumu alebo krátko po ňom sa najskôr v oblasti Átriovej ulice a kaplnky našli aj črepy pochádzajúce azda z obdobia kultúr popolnicových polí mladšej až neskorej bronzovej doby (cca 1 350 – 800 p. n. l.).

Počas výstavby Átriovej ulice dochádzalo aj k nálezom ľudských kostrových ostatkov, ktoré si vlastníci stavaných domov spájali s epidemickým cintorínom (morovým a choleroým). O týchto nálezoch nie je v písomných prameňoch žiadna zmienka. Kostí asi nepochádzali z tohto cintorína, keďže do jeho známej plochy výstavba ulice nezasiahla vôbec alebo len okrajovo. Pravdepodobne pochádzali zo staršieho pohrebiska, napr. z už spomínaného zo staršej bronzovej doby.

V roku 1981 V. Kotúč odovzdal trnavskému múzeu ďalšie nálezy, keramický črep datovaný rovnako ako objekt skúmaný na Átriovej ulici predchádzajúci rok a kamenné škrabadlo

Átriová, trafostanica - porušený hrob

z neolitu, ktoré pozbieral na bližšie neuvedenom mieste na Kopánke.

V roku 1986⁵ sa na Ulici Petra Bohúňa 14 pri kopaní pivnice medzi rodinným domom a garážou našli železné artefakty – polámaný zámerne ohnutý meč, kovanie pošvy z meča, kopija a časti oku-

tia dreveného oválneho štítu zo staršieho úseku laténskej (mladšej železnej) doby (cca 380 až 270 p. n. l.). Či sa s artefaktmi našli aj ľudské kosti sa nepodarilo zistiť. Vzhľadom na skladbu a stav artefaktov takmer určite pochádzajú z hrobu, v ktorom bol pochovaný muž. Zámerné poškodenie meča je typické pre žiarové (kremačné) hroby. Nálezovia si zvyšky spálených kostí buď nevšimli alebo im nevenovali pozornosť z dôvodu, že na pozemok v tej dobe zasahovala skládka, na ktorú obyvatelia Kopánky vyvážali aj uhynuté zvieratá a ich ostatky. Nakoľko sú ojedinelé hroby v tomto časovom úseku zriedkavé, hrob bol pravdepodobne súčasťou pohrebiska (viacerych súdobých hrobov). Nálezy odovzdala do Západoslovenského múzea jeho zamestnankyňa a vtedajšia spolujateľka pozemku Jana Forrová, ktorá nebola prítomná pri vykopaní nálezov. Archeologička v múzeu, bohužiaľ, o súbor artefaktov neprejavila väčší záujem a základného spracovania sa dočkal až po miléniu. Spolu s týmito železnými predmetmi bol odovzdaný aj fragment podkovy z neskorého stredoveku (1 300 – 1 526 n. l.) až 19. stor., ktorý sa našiel mimo laténskych nálezov, pravdepodobne na inom mieste pozemku. Zlomok pravdepodobne súvisí s historickou komunikáciou, ktorá viedla okolo miesta nálezu. Cestu zachytilo už 1. vojenské mapovanie, ktoré sa v Trnave realizovalo v rokoch 1782 až 1784. V 90. rokoch si Jana Forrová na vedľajšom pozemku,

⁴ V nových Dejiniach Trnavy sa spomínajú odpadové jamy, ale táto informácia nemá oporu vo výskumnej dokumentácii a článkoch P. Nováka.

⁵ V nových Dejiniach Trnavy je nesprávne uvedený rok nálezu (1995).

Átriová, trafostanica - nádoba

na Ulici Pavla Mudroňa 6, všimla na stavbe rodinného domu vo výkope pre základy archeologický objekt s ľudskými kosťami. Upozornila naň robotníkov a archeologičku z trnavského múzea, ale kým prišla, stavbári výkop zaliali betónom, aby zamedzili jeho skúmaniu.

V poslednom decéniu predchádzajúceho milénia ešte pozbieral Trnavčan René Gajdošík v mieste výstavby Ulice Pavla Mudroňa kamenné artefakty vzniknuté z výroby štiepaných nástrojov, ktoré je možné časovo zaradiť orientačne do neolitu a eneolitu.⁶ Deponované sú vo Vlastivednom múzeu v Hlohovci.

Niekedy v období rokov 2002 až 2004 Jana Forrová upozornila archeológa Západoslovenského múzea na nález kostí počas výstavby cesty na Ulici Pavla Mudroňa. Na mieste uvidel pri trafostanici v profile výkopu pre cestu črtajúce sa kosti dolných končatín zalomené v kolene. Stavebníci mu žiaľ neumožnili nález preskúmať, čo sa v tej dobe ešte stávalo. Vzhľadom

na umiestnenie nálezu a skreslenú polohu nôh s najväčšou pravdepodobnosťou bol nález súčasťou narušeného hrobu z pohrebiska zo staršej bronzovej doby, ktoré bolo v roku 1974 skúmané počas výstavby trafostanice. Čo sa následne udialo s ostatkami nie je známe.

V roku 2005 alebo krátko predtým sa počas výstavby rodinného domu na Ulici Jána Hajdóczyho 61A narazilo na veľké množstvo kostí a črepov, ale tieto neboli v rozpore s pamiatkovým zákonom⁷ ohlásené.

Nasledujúci diel bude venovaný nálezom objaveným v rokoch 2019 až 2023.

Ak viete čokoľvek o archeologických nálezoch, o ktorých neboli informovaní archeológovia, nielen na Kopánke, ale aj kdekoľvek inde, kontaktujte prosím autora článku alebo krajský pamiatkový úrad.

Za odborné konzultácie a poskytnutie prameňov ďakujem Tomášovi Michalíkovi, Ondrejovi Žaárovi, Jane Mellnerovej Šutekovej, Martinovi Bačovi, Radoslavovi Čambalovi, Andrejovi Sabovi, Jozefovi Urminskému a Jane Forrovej.

Archeologický slovník

Objekt – človekom vykopané zahĺbené časti obydli, zásobné jamy, ťažobné jamy, hroby a pod. Vo výkopoch v Trnave a okolí sa často prejavujú ako tmavé flaky v žltej alebo žltohnedej spráši.

Sídliško – zoskupenie viacerých súčasných obydli. Opevnené sídliská vytvárajú samostatnú kategóriu nálezísk zvanú hradiská.

Zdroje:

BARTEKOVÁ, Anna. *Trnava – Rodinný dom, parc. č. 3486/140*. Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu č. 6/2021. B.m.: AB Archoe, 2021.

BIALEKOVÁ, Darina. *Trnava – Na kopánke*. Nálezová správa č. 62/61. Nitra: Archeologický ústav SAV, 1961.

CHOCHOL, Jaromír. Kosterné pozůstatky ze dvou únětických hrobů v Trnavě. In *Archeologické rozhledy* 26, Praha: Archeologický ústav ČSAV, 1974, s. 624, 625.

BOCÁNOVÁ, Martina – MIŠOVIČOVÁ, Klaudia – PRIEČKO, Martin – SOKOLOVIČ, Peter. *Trnavský Execír. Kopánka. Historická monografia špecifickej mestskej štvrte*. Bratislava: Národopisná spoločnosť Slovenska, 2021, s. 21, 23, 46, 47.

JANKÓ, Annamária – PORUBSKÁ, Bronislava. *Vojenské mapovanie na Slovensku 1769 – 1883*. Bratislava: Pamiatkový úrad SR, 2013, s. 35.

KOZÁROVÁ, Katarína – URMINSKÝ, Jozef. Laténske nálezy z Trnavy. In *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2001*. Nitra: Archeologický ústav SAV, 2002, 92, 313, obr. 100.

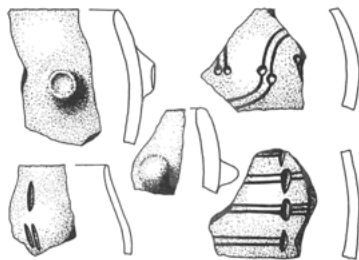
MÉSZÁROSOVÁ, Klára. Archeológia. In ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef (zost.): *Dejiny Trnavy*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1989, s. 26.

NOVÁK Petr. *Trnava Kopánka. Záchraný výzkum dvou hrobů ze starší doby bronzové na jaře 1974*. Výskumná dokumentácia č. 5/74. Trnava: Západoslovenské múzeum v Trnave, 1974.

NOVÁK Petr. Záchraný výz-

⁶ V nových Dejiniach Trnavy sú artefakty nesprávne zaradené do paleolitu.

⁷ Podľa § 40 ods. 2 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu nálezca musí archeologický nález ohlásiť najneskôr na druhý pracovný deň po jeho nájdení. Podľa § 40 ods. 3 cit. zákona sa nález musí ponechať bez zmeny až do obhliadky krajským pamiatkovým úradom a do obhliadky je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchranu nálezu.

Átriová 6 - črepy

kum dvou únětických hrobů v Trnavě. In *Archeologické rozhledy* 26, Praha: Archeologický ústav ČSAV, 1974, s. 622-624, 679, 680.

NOVÁK Petr. Trnava – Kopánka. *Záchranný výzkum sídlíštního objektu 15.5.1980*. Výskumná dokumentácia 2/80. Trnava: Západoslovenské múzeum v Trnave, 1980.

NOVÁK Petr. Sídliskový objekt z mladšej doby kamennej z Trnavy. In *Spravodajca Západoslovenského múzea* 1989. Trnava : Západoslovenské múzeum v Trnave, 1990, s. 51-59.

ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave. K dejinám Trnavy a okolia*. Trnava: B-print, 1998, s. 236.

URMINSKÝ, Jozef. Najstaršie

dejiny Trnavy vo svetle archeologických nálezov. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Trnava: Mesto Trnava, 2010, s. 49, 50, 54, 60, 61.

Evidenčná karta nálezov č. 11704/A, Archív Západoslovenské múzeum v Trnave.

Europe in the XVIII. century [online]. [cit. 11-02-2024]. Dostupné na internete: <https://maps.arcanum.com/en/map/europe-18century-firstsurvey>.

MATUŠ SLÁDOK

Krajský pamiatkový úrad Trnava

Lekár a botanik Jozef Scheffer

V minulom roku uplynulo 120 rokov od narodenia MUDr. Jozefa Scheffera, lekára a osobnosti botaniky na Slovensku. V rokoch 1937 – 1945 bol prednostom Detského oddelenia Krajskej nemocnice v Trnave a v rokoch 1945 – 1946 súkromným odborným detským lekárom v Trnave. Hoci je zaradený do prehľadov očakávaných udalostí – výročí (kalendárií) Slovenska (*teraz.sk*) ako „odborný publicista, lekár – pediater, prírodovedec, botanik, autor veľkého herbára, objaviteľ nových botanických druhov a rodov“ a trnavského regiónu (*trnavskyhlas.sk*), „ktorý pôsobil v Trnave ako primár Detského oddelenia Krajskej nemocnice“, o jeho živote a práci sa doteraz písalo len málo. Základné informácie sú v encyklopedických slovníkoch a v dvoch článkoch JUDr. et RNDr. Eugena Schidlaya (1911 – 1972), jeho žiaka v botanike a (rodinného) priateľa. Nové informácie z jeho života a práci nájdete v tomto príspevku.

Narodil sa 25. marca 1903 v Bratislave. Jeho matka Amália bola dcérou významného slovenského lekára a botanika MUDr. Jozefa Pantočka ml. (1846 – 1916), trnavského rodáka, a vnučkou dlhoročného trnavského lekárniko Jozefa Pantočka st. (1799 – 1872). Obidvaja sa vo voľnom čase venovali botanike a sú považovaní za osobnosti botaniky na Slovensku. Schefferov starý otec J. Pantoček ml. krátko pred smrťou 15. júla 1916 v sprievode svojich dvoch vnúčat (jedným z nich bol Jožko) absolvoval namáhavú cestu nad pramene rieky Nitra, aby ešte naposledy videl vzácnu žltokvitnúcu rastlinu škardu sibírsku, latinsky *Crepis sibirica* (Reváň a Kľak), ktorú tam v mladosti objavil ako novú rastlinu pre celé Uhorsko. Neprekvapuje

preto, že ovplyvnil svojho vnuka a predurčil jeho mimoriadne úspešnú kariéru botanika už v jeho mladom veku.

Botanik A. Degen (1866 – 1934), rodák z Bratislavy a priateľ Schefferovho starého otca, sa lúčil s Pantočekom ml. nad hrobom v Topolčanoch, kde žil od roku 1914 na dôchodku (v rokoch 1896-1914 bol riaditeľom Krajskej štátnej nemocnice v Bratislave). Ochotne sa ujal odborného vedenia mladého Scheffera vo floristike a systematickej botanike. Pomáhal mu s určovaním nazbieraných rastlín, ako o tom svedčia mnohé listy s prílohami adresované Schefferovi do Bratislavy – rukou písané zoznamy určených druhov rastlín podľa lokalít a dátumov zberov, ktoré sú uložené v archíve Botanického oddelenia Prírodovedného

múzea SNM v Bratislave. Zbieral najskôr v okolí Továrnikov pri Topolčanoch (rodisko jeho mamy), v Tribeči a inde. Degen čoskoro usmernil jeho zbery na Záhorskú nížinu, aby pokračoval vo výskume rastlín rašelinisk, mokřých pískov a iných stanovišť, ktorý uskutočnili maďarskí a iní botanici naposledy počas prvej svetovej vojny. J. Gáyer (1883 – 1932) v rokoch 1915 – 1918 pôsobil v Bratislave ako vojak (dôstojník). Toto obdobie veľmi efektívne využil na floristický výskum okolia Bratislavy. Sledoval flóru a ostružiny („maliníky“) v Malých Karpatoch, rašeliniská v okolí Plaveckého Štvrtka, kde sa mu podarilo nájsť nový druh pre Uhorsko. A tak Scheffer v rokoch 1918 – 1921 ako študent evanjelického lýcea v Bratislave, „povzbudený veľkolepými

nálezmi A. Degen a J. Gayera“ (ako sám napísal), všetok svoj voľný čas venoval botanickému výskumu tohoto územia. V lete 1918, vtedy iba 15-ročný študent lýcea, na Degenov návrh hľadal vzácnu rastlinu rašelinísk na Záhorí a pritom našiel iný, nový druh pre bývalé Uhorsko, nenápadný pupkovník obyčajný (*Hydrocotyle vulgaris*), neskôr v roku 1920 pri hľadaní inej vzácnnej rastliny našiel ďalšiu lokalitu pupkovníka v Šajdíkových Humenciach. Pre nedostatok kvetov a plodov rastlinu nevedel určiť. Malú vzorku poslal J. Gáyerovi, ktorý rastlinu okamžite spoznal. Bol to jeho prvý vedecký úspech (objav nového druhu pre Uhorsko). Jeho veľký prínos k poznaniu flóry Záhoria starší maďarskí botanici A. Degen a J. Gáyer ocenili tým, že výsledky rozsiahleho výskumu flóry Záhoria publikovali spolu s ním, 20-ročným študentom, v nemečine v Maďarskom botanickom časopise. Táto prvá rozsiahla štúdia (viac ako 100 strán) vyšla v roku 1924 (Degen, Gáyer, Scheffer 1924) ako štúdia o „maďarských“ rašeliniskách, hoci to vtedy už bolo územie Československa. V odkaze titulu článku autori napísali, že v období floristického výskumu to bolo Maďarsko. Spoluautori ocenili veľkú zanietenosť a neúnavnú prácu mladého Scheffera, ktorý preskúmal severnejšiu časť územia. Evanjelické lýceum v Bratislave mu za túto prácu udelilo Káldyho cenu. Bol to jeho prvý veľký úspech v botanike. Maturitnú skúšku zložil 31. júna 1921. Počas štúdia voľný čas a letné prázdniny využíval na zber rastlín v prírode a obohatovanie svojho herbára.

Keď monografia vyšla už študoval medicínu na univerzite vo Viedni. Po maturite chcel pokračovať v štúdiu prírodných vied (botanika, fytogeografia),

chcel byť profesionálnym botanikom, ale pragmatické dôvody prevážili nad jeho záľubou. Na Slovensku totiž neboli podmienky na to, aby sa po skončení štúdia zamestnal ako botanik. Neexistovalo jediné botanické pracovisko, kde by sa mohol zamestnať. Botanickú ústav založili na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave až v roku 1939 a Prírodovedeckú fakultu SU s Botanickým ústavom v roku 1940. Neexistovalo ani prírodovedné múzeum - poľnohospo-

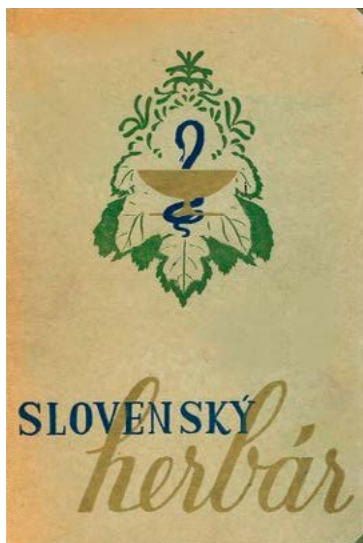
Fotografia MUDr. Jozef Scheffer (Schidlay 1971)

dárske múzeum bolo založené v roku 1922 v Bratislave pod názvom Zemedelské múzeum. Preto v roku 1921 začal študovať medicínu na lekárskej fakulte univerzity vo Viedni. Jeho štúdium vo Viedni podporoval botanik Dr. Alexander Zahlbruckner (1860-1938), rodák zo Svätého Jura, ktorý žil a pracoval vo Viedni, vtedy už vo funkcii riaditeľa botanickej sekcie Viedenského prírodovedného múzea. Scheffer neskôr z vďačnosti za túto podporu pomenoval po ňom kríženca dvoch druhov chochlačiek (*rod Corydalis*) ako chochlačka Zahlbrucknerova (*Corydalis Zahlbruckneri m. nov. hybrida*

C. pumilae et solidae), ktorý našiel pri skúmaní premenlivosti týchto jarných druhov v Malých Karpatoch v okolí Sv. Jura. Toto obdobie života bolo pre Scheffera veľmi dôležité. Počas štúdia vo Viedni sa zoznámil a schádzal s tamojšími botanikmi, najmä s dr. Karlom Rechingerom (1867 – 1952), asistentom prírodovedného múzea, a jeho synom Karlom Heinzom Rechingerom (1906 – 1998), s ktorými potom udržiaval vedecké a priateľské vzťahy aj naďalej. Svedčí o tom rozsiahla korešpondencia (až 235 listov). Pre rodinu Rechingerovcov to bolo ťažké obdobie, keď v roku 1922 K. Rechingera predčasne pensionovali z miesta v Národnom múzeu. Bol to dôsledok znížovania počtu zamestnancov múzea po vojne a vzniku Rakúskej republiky. Vtedy prepustili aj A. Zahlbrucknera z pozície riaditeľa prírodovedného múzea. K. Rechinger sa však nevzdal a so svojou ženou Lily (1880 – 1973) vytvorili v byte súkromný botanický ústav. Ich syn K. H. Rechinger vtedy študoval na prestížnom viedenskom gymnáziu.

Scheffer štúdium vo Viedni ukončil v zimnom semestri študijného roku 1923/1924. Odišiel do Prahy, kde letný semester toho roku študoval na lekárskej fakulte Nemeckej univerzity. Žiadal o odklad vojenskej prípravy do 15. októbra 1927 z dôvodu univerzitného štúdia. Štúdium nakoniec dokončil na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Podľa študijného spisu v Archíve Univerzity Komenského v Bratislave štúdium vo Viedni a v Prahe (5 semestrov) mu započítali do štúdia na LF UK a čiastkové skúšky vo Viedni a opakovane v Prahe mu uznali ako prvý rigorózum. V študijnom roku 1924/1925 a 1925/1926 absolvo-

val prednášky a cvičenia. Druhé rigorózum zložil 22. marca 1927 a tretie rigorózum 12. októbra 1927. Absolutórium získal 1. októbra 1927. Bol výborným študentom, ukazujú to známky za prísne skúšky lekárskeho rigorózu – hodnotené boli výborne, resp. „výtečné“. Promovaný bol v Bratislave dňa 18. novembra 1927 v odbore všeobecné lekárstvo (*Doctoris universae medicinae*). Na diplome je uvedené jeho plné meno (v latinčine): „Jozef Roland Pavol Scheffer“

Scheffer je autorom rozsiahlej kapitoly „Používanie liečivých rastlín“ dvojzväzkovej knihy Slovenský herbár (vyšla v Trnave v roku 1946).

Ako stredoškolač a vysokoškolač navštevoval každé prázdniny Továrniky pri Topolčanoch, odkiaľ robil botanické exkurzie po území bývalej nitrianskej stolice. V nasledujúcich rokoch spolupracoval so študentom gymnázia a univerzity vo Viedni K. H. Rechingerom. V lete 1927 uskutočnili prvý spoločný floristický výskum na Slovensku – zbierali rastliny na západnom Slovensku (v pohorí Tribeč a inde). V lete 1928 zbierali rastliny v oravskej časti Západných Tatier (označovaných

aj Liptovské Alpy). Usadili sa v obci Habovka a odtiaľ podnikali botanické výlety do blízkych dolín (Spálená dolina, Smutná dolina, Studená dolina) a vrchov (Osobitá, Pálenica, Rakon, Sivý vrch). V tomto období K. H. Rechinger často navštevoval Slovensko a rodinu Schefferovcov v Bratislave. Tento výskum ich veľmi zblížil, stali sa priateľmi. Spoločnú publikácia o flóre Západných Tatier publikovali v berlínskom botanickom časopise Feddes Repertorium v roku 1933. Našli viaceré nové druhy rastlín.

Po skončení štúdiá sa Scheffer zamestnal na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde pôsobil až do roku 1937. Najskôr ako asistent na Ústave pre všeobecnú a experimentálnu / pokusnú patológiu (1928 – 1933), kde robil rôzne pokusy na králikoch. V rámci medicínskeho výskumu sa venoval najmä problémom obehu krvi, obsahu cholesterolu a tukov v krvi, skúmal aj endemický kretenizmus a iné choroby. Výsledky publikoval v slovenčine, nemčine a v angličtine vo viacerých biochemických a lekárskejších časopisoch doma (Bratislavské lekárske listy) a v zahraničí (Biochemische Zeitschrift, Neurologická revue, časopis experimentálnej medicíny). Bibliografia jeho medicínskych príspevkov obsahuje až 19 titulov (tri v spoluautorstve). Jeho najväčšia lekárska práca *Regulácia kolobehu* zostala v rukopise. Nevydali ju pre veľký rozsah a vysoké finančné náklady. Z korešpondencie je zrejme, že v roku 1933 sa zaujímal o miesto v Brne. Radili mu, aby sa zamestnal na klinike v odbore, ktorý mu je blízky. Prešiel na Klinikum pre choroby detskej Lekárskej fakulty UK, ktorú od roku 1933 viedol lekár – pediater prednosta prof. Alojz Chura

(1899–1979). Ten založil a viedol ako predseda Pediatrický spolok na Slovensku (so sídlom v Bratislave). V rokoch 1934 – 1937 Scheffer ako mladý asistent a neskôr klinický sekundár často prinášal informácie a prípady na diskusiu a odborné hodnotenie/posúdenie na schôdzkach spolku. Sú publikované v Bratislavský lekárske listoch ako prílohy. Špecializoval sa na detské choroby, po trojročnej príprave získal titul odborný detský lekár. Titul odborný lekár podľa vládneho nariadenia č. 39/1932 vyjadroval osobitnú spôsobilosť lekára v určitom odbore lekárskej praxe a skutočnosť, že sa vo svojej lekárskej práci venoval výhradne tomuto odboru a že sa v ňom naďalej vzdelával v súlade s pokrokmi lekárskejších vied. Od 1. júla 1937 bol prednostom (primárom) Detského oddelenia Krajskej nemocnice v Trnave. V rokoch 1945 a 1946 bol súkromným odborným detským lekárom v Trnave. Od 16. júla 1946 až do svojej smrti bol odborným detským lekárom Okresnej nemocnice v Topolčanoch. Bol veľmi svedomitý a obľúbený lekár.

Počas svojho pôsobenia v Bratislave bol členom Bratislavského lekárskeho prírodovedného spolku, kde pôsobil najskôr ako zapisovateľ a potom ako tajomník prírodovednej sekcie. V rokoch 1927 – 1935 na schôdzkach spolku predniesol 10 prednášok na rôzne populárne botanické, biologické a medicínske témy: Aj takto prispel k oživeniu činnosti Spolku.

MUDr. Scheffer sa vo voľnom čase a cez letné dovolenky intenzívne venoval floristickému výskumu nielen doma, ale aj v zahraničí. Vypracoval sa na najlepšieho znalca flóry západného Slovenska v medzivojnovom období.

Podľa dr. E. Schidlaya bol Scheffer v rokoch 1928 – 1938 štyrikrát v Sedmohradsku, trikrát v Dalmácii a raz v Čiernej Hore a v Albánsku. Domov prinášal bohaté zbery rastlín.

V pozostalosti je prehlásenie (certifikát) Lekárskej fakulty UK v Bratislave vo francúzštine a nemčine podpísané dekanom zo dňa 30. 6. 1932 o ceste do Rumunska na vedecké účely. V roku 1933 Scheffer uskutočnil spoločnú zahraničnú výskumnú cestu s K. H. Rechingerom, ktorý bol promován za doktora filozofie 15. mája 1931 vo Viedni a pracoval v Prírodovednom múzeu vo Viedni. Cesty sa zúčastnila aj Rechingerova žena Frida a čiastočne Ing. O. Gander. Počas letných prázdnin v roku 1933 vycestovali do južnej Juhoslávie, k hraniciam Albánska, do ktorého im vstup všetkým nebol umožnený. V dôsledku toho rastliny zbierali v severovýchodnej časti Severoalbánskych Álp („Bertiscus“), čo je v súčasnosti Severné Macedónsko a Čierna Hora. Iba Scheffer botanizoval aj v strednej časti, v pohorí Prokletije. Je to najvyššia časť Dinárskeho pohoria s najvyšším vrchom Maja Jezercë (2694 m n. m.). Územie je známe výskytom endemických druhov rastlín, ktoré často nesú druhové meno „bertiscus“. Bola to úspešná „expedícia“. Priniesli veľa rastlín pre ďalšie spracovanie, určovanie a hodnotenie variability, opísali (spolu so špecialistami) viacero nových druhov a poddruhov či variet. Výsledky publikoval K. H. Rechinger v roku 1935 v práci s názvom „Ergebnisse einer botanischen Reise in den Bertiscus (Nordalbanische Alpen)“ v berlínskom časopise Feddes Repertorium. Trávy (čelad *Poa*-ceae) a trávam podobné rastliny (šachorovitité, *Cyperaceae*)

Rastlina, ktorú objavil ako 15-ročný študent evanjelického lýcea v Bratislave, bola nenápadný pupkovník obyčajný (*Hydrocotyle vulgaris*), kvet, listy.

spracoval Scheffer. V inej práci Rechinger (1934) opísal trinásť nových druhov, jeden spoločne so Schefferom: trávku ovsicu *Avenastrum cycladum* Rechinger f. & Scheffer.

Ďalšie botanické exkurzie mimo územia Slovenska Scheffer robil sám. Zameral sa na poznanie flóry južných Karpát. Početné zbery sú v Herbárii katedry botaniky PrF UK v Bratislave. V lete 1934 a 1935 počas letných dovolení zbieral rastliny v Transylvánii a v južných Karpatoch (Rumunsko), v pohorí Retezat. Nazbieral bohatý herbárový materiál, ktorý nebol v plnom rozsahu spracovaný a zverejnený. Publikoval len údaje o výskyte šiestich nových druhov rastlín pre celé Karpaty a Južné Karpaty, opísal nový kríženec pichliač *Cirsium candelabrum* x *erisithales*, meno krížence neuviedol. V roku 1937 bol v Dalmácii, kde sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Gertrúdou Steinerovou. Svadba bola 7. mája 1938 vo Viedni. Mal už 35 rokov. Dr. Schidlay vo svojom blahoželaní mu prial, aby sa mu podarilo preniesť na

jeho ct. manželku lásku k rastlinám, k scientii amabilis. V júni toho roku skutočne novomanželia spoločne botanizovali v Čiernej Hore, v krásnej Kotorskej boke. Možno to bola ich svadobná cesta. Nazbierané rastliny sú v Schefferovom herbári. Zátoka je od roku 1979 zapísaná do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Vojna a zlý zdravotný stav v posledných rokoch jeho života Schefferovi znemožnili pokračovať v ďalšom výskume na Balkánskom poloostrove ... Na botanické výskumné cesty si brával 60 kg pijavého papiera („pijáku“) v debni, ktorá vyzerala ako cestovná batožina. Spravidla zbieral rastliny doobeda a poobede ich ukladal do lisu a vypĺňal etikety. Keď robil celodenné cesty, rastliny ukladal do lisu a etikety vypisoval na druhý deň doobeda. Jeho botanické výskumné cesty nik nefinancoval, všetky si musel zaplatiť sám. Uskutočňoval ich počas schválených letných dovolení.

Českí a slovenskí botanici považovali Scheffera za znalca kveteny západného Slovenska (bratislavská, nitrianska, trenčianska stolica) v medzivojnovom období. Územne sa špecializoval predovšetkým na flóru bývalého nitrianskeho komitátu. Na základe svojho intenzívneho floristického výskumu, zberov rastlín, svojich poznámok a aj na základe publikovaných prác chcel vydať monografiu o flóre nitrianskej stolice. Naposledy, v roku 1865, J. A. Knapp (1843 – 1899), rodák z Nitry (časť Dolné Krškany), vydal *Prodromus florae comitatus nitriensis*. Pantoček ml. napísal rozsiahlu kapitolu o kvetene Nitrianskej stolice pre štvrtý diel v sérii uhorskej encyklopédie stolíc a miest, vydaný v roku 1899 a venovaný Nitrián-

skej stolici. Scheffer mal aj kartotéku všetkých druhov rastlín z nitrianskej stolice s lokalitami (neúplná je v jeho pozostalosti v PM SNM v Bratislave) a zoznam prác o rastlinách bratislavskej a nitrianskej stolice. Veľmi dlhá choroba a predčasná smrť mu zabránili tento plán uskutočniť – toto dielo dokončiť a vydať.

Jeho spoluprácu so slovenskými a českými botanikmi dokumentujú listy v korešpondencii (P. Sillinger, K. Domin, V. Krajina, J. Podpěra, V. Valenta, E. Schidlaj, J. Futák). Scheffer prijal ponuku na publikovanie svojich floristických údajov v českom botanickom časopise *Věda přírodní*. V roku 1933 vyšli dva Schefferove články napísané v slovenčine, jeden floristický a druhý o rašeliniskách v Malých Karpatoch. K. Domin mu ponúkol spoluprácu pri výmene herbárových dokladov – duplikátov, za ktoré mu chcel poslať tri centúrie, ktoré vydal v predchádzajúcich troch rokoch. Aj túto ponuku prijal a do štvrtej Dominovej Centúrie (zbierky vysušených a vylisovaných rastlín – exsikátov) prispel novým druhom ostricou *Carex strigosa* Huds. z Malých Karpát.

Scheffer sa zaradil k batológom Slovenska, keď posledných desať rokov svojho života skúmal zložitú premenlivosť ostružín (rod *Rubus*) v Malých Karpatoch. Nadviazal na batografické práce H. Sabranského, J. Gáýera a J. L. Holubyho. O výsledkoch svojich výskumov, svoje „batografické poznámky“ prednášal v januári 1940 na podujatí Kráľovskej maďarskej prírodovednej spoločnosti v Budapešti. Opisal štyri nové druhy a krížence ostružín, pomenoval ich podľa svojej manželky *Rubus gertrudis* Scheffer 1940 a podľa svojho viedenského priateľa *Rubus Rechingerorum* Scheffer 1940,

alebo po Modre *Rubus modrensis* Scheffer 1940. Publikoval len prvú časť v maďarčine so širším nemeckým súhrnom v časopise *Botanikai Közlemenek*.

Počas vojnových rokov pracoval na knižnej publikácii o liečivých rastlinách, ktorú pripravovali niektorí členovia redakcie časopisu *Slovenské liečivé rastliny* pod vedením N. Kolokolova. Knihu vydal Spolok Sv. Vojtecha v Trnave až po vojne. Keďže pôvodní autori emigrovali, redakčné práce dokončil Ján Futák v rokoch 1945 a 1946, kedy Scheffer pracoval ako súkromný odborný detský lekár v Trnave. Spracoval rozsiahlu časť o používaní liečivých rastlín pre lekárske účely, ktorá mala byť samostatným tretím dielom/zväzkom mono-

Korešpondečný listok A. Borosa s naliehavou otázkou o zdravotnom stave Dr. Scheffera

grafie. Nakoniec bola zverejnená ako kapitola v druhom dieli Slovenského herbára.

Scheffer sa naplno venoval výskumu rastlín. Vo vegetačnom období odcestoval každú sobotu a nedeľu, ak bolo vhodné počasie, do nitrianskej stolice, kde zbieral rastliny pre svoj herbár. Cez prázdniny zbieral aj na strednom a východnom Slovensku. A uskutočnil botanické výskumné cesty v zahraničí. Mal výborné botanické vedomosti, rastliny poznal bez určovania už podľa vzhľadu, aj trávy (čeľaď *Poaceae*, predtým *Graminae*). Zbieral aj rôzne formy rastlín, krížence a neobvyklé tvary rastlín („abnormity“).

Publikoval pomerne málo, len

najvýznamnejšie nálezy – nové druhy pre Uhorsko, Slovensko, Karpaty, Južné Karpaty, nitriansku alebo bratislavskú stolicu. Jeho zbery (herbárové položky) sú často citované v botanických publikáciách a v jednotlivých dieloch *Flóry Slovenska* pri okresoch Záhorská nížina, Tribeč, Strážovské vrchy, Západné Tatry, ale aj iné.

Bol dobre jazykovo pripravený, ovládal niekoľko jazykov, výborne hovoril po slovensky, i po česky, dobre hovoril nemecky, maďarsky, po latinsky i po francúzsky. Tieto jazykové vedomosti využíval pri štúdiu botanických monografií a článkov. Dopisovo si s takmer 60 botanikmi, v jeho korešpondencii je 622 listov od rôznych odosielateľov. Publikoval najmä v nemčine (*Fedes Repertorium*, aj v Maďarskom botanickom liste/časopise, ktorý založil A. Degen, po jeho smrti v roku 1934 časopis zanikol), slovenčine (*Věda přírodní*) a v maďarčine (*Botanikai Közlemenek*).

Zomrel po dlhej a ťažkej chorobe v nemocnici v Topolčanoch roku 1949 vo veku 47 rokov. Pochovaný je v Topolčanoch. V knihe úmrtí je ako príčina smrti uvedený „vleklý zápal obličiek“. Podľa dr. Schidlaja mu smrť privedila jeho láska k botanike. V zime začiatkom roku 1942 pri poruche (prasknutí) vodovodného potrubia sa snažil zachrániť časť svojho veľkého herbára, ani sa nestihol obliecť. Svoj herbár zachránil pre vedu, ale veľmi prechladol a odvtedy chorľavel. Ako lekár vedel o nevyliciteľnosti choroby O vážnosti svojho ochorenia nepovedal ani svojej žene. O jeho zdravotný stav sa zaujímali aj jeho priatelia v zahraničí. Svoj ťažký osud znášal veľmi trpezlivo.

Počas svojho života nazhromaždil veľký herbár (okolo 220 fasciklov). Rastliny

sú pekne vylisované a herbárové položky sú spoľahlivo určené rastliny. Zbieral veľmi usilovne, neobmedzoval sa pri zbere iba na vzácnejšie rastliny, ale zbieral zásadne všetky. Ako publikoval dr. Schidlay, hovoril, že je ne správne triediť rastliny na obyčajné a vzácne. Pre neho boli všetky rovnako vzácne. V jeho herbári sú aj položky získané výmenou s maďarskými (A. Degen, A. Boros), rakúskymi (K.H. Rechinger), českými (K. Domin), resp. česko-slovenskými botanikmi (J. Podpěra). Preto jeho zbery sú aj v medzinárodne evidovaných herbároch v Budapešti, vo Viedni, v Prahe i v Brne. Tento najväčší súkromný herbár na Slovensku (možno aj v bývalom Československu) po jeho smrti vdova predala za niekoľko stotisíc korún profesorovi J. M. Novackému pre Botanickú záhradu UK v Bratislave. V súčasnosti sa nachádza v herbári Katedry botaniky PríF UK v Bratislave.

Mal aj veľkú a veľmi bohatú knižnicu s množstvom významných botanických diel, mal aj veľa separátov prác rakúskych, maďarských a iných

botanikov. Od bratislavského botanika – mykológa J. A. Bäumlera dostal Endliche-rovu Bratislavskú flóru (*Flora posoniensis*) z roku 1830 ako spomienku na starého priateľa a s práním, aby toto „milé dielo“ mohol v najlepšom zdraví používať veľa-veľa rokov, raz aby ho prenechal niektorému pravému bratislavskému botanikovi. Kniha je vzácna aj preto, že sú v nej botanické poznámky a doplnky predchádzajúcich majiteľov knihy. Teraz je v knižnici Jána Futáka v Botanickom ústave SAV v Bratislave. Samostatné výtlačky článkov (separáty) sú v knižnici Katedry botaniky PríF UK v Bratislave. Zanechal veľa rukopisov, aj o ostružinách. Väčšinu rukopisov po nebohom manželovi darovala manželka dr. E. Schidlayovi.

Podľa viacerých lekárov MUDr. Jozef Scheffer vynikal aj ako lekár so svojimi odbornými vedomosťami. Podľa dr. Schidlaya sa čo najviac priblížil ideálu svedomitého lekára a výborného botanika. Aj preto si tohto lekára – experimentálneho patológa a pediatra, odborného detského lekára, primára Detského oddelenia

Krajinskej nemocnice v Trnave, a významného botanika, ktorý takmer desať rokov pracoval a žil so svojou rodinou v Trnave, budeme s uznaním a úctou pripomínať.

Zdroje:

Bokesová-Uherová, M., 1989: Dejiny zdravotníctva na Slovensku. Vydav. Osveta, Bratislava.

Eliáš, P., 2019: Kto je autorom Kveteny nitrianskej stolice (*Flora comitatus nitriensis*) v uhorskej encyklopédii stolíc: V. Borbás alebo J. Pantoček ml.? Bull. Slov. Bot. Spoločn., 41 (2), s. 198, 202.

Eliáš, P., 2023: Korešpondencia MUDr. Jozefa Scheffera uložená v archíve Prírodovedného múzea SNM v Bratislave a jej význam pre poznanie života a diela botanika. *Acta Rer. Natur. Mus. Nat. Slov.*, Bratislava.

Schidlay, E., 1971: Životopis MUDr. Jozefa Scheffera. In *Trenčín 1970*, s. 88-98.

Stanek, I., 1950: Bratislavské lekárske listy I. – XXX. (1921-1950). Bratislava.

Prof. Dr. PAVOL ELIÁŠ, CSc.

Hadrián Radváni – obal knihy

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy

Výročia v marci

1. 3. 1934 – V Košiciach sa narodil stredoškolský pedagóg MILAN KRAHULEC, profesor slovenčiny na Gymnázii Jána Hollého v Trnave, predseda basketbalového oddielu TJ Slávia Trnava a držiteľ Uznania za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy za rok 2010 (90. výročie).

1. 3. 1954 – V Bratislave sa narodil herec a režisér JURAJ NOVOTA, ktorý v rokoch 1977 – 91

pôsobil ako režisér v Divadle pre deti a mládež v Trnave (70. narodeniny).

5. 3. 1419 – Kráľ ŽIGMUND I. obnovil mestské privilégia Trnavy z roku 1238 a udelil ďalšie trhové a vinohradnícke výsady a právo varenia piva (605. výročie).

8. 3. 1999 – V Trnave umrel kňaz, spevák, hudobník,

dirigent, zbormajster SĽUKU a vysokoškolský pedagóg STANISLAV MIHALIČKA, ktorému bola roku 2006 udelená Cena mesta Trnava in memoriam (25. výročie).

9. 3. 1824 – V Trnave umrel cirkevný hodnostár a gróf MIKULÁŠ ČÁKI, rektor trnavského seminára Emericiána, člen Slovenského učeného tovaríšstva a podporovateľ vydávania slovenskej literatúry (200. výročie).

10. 3. 1944 – V Trnave sa narodil akademický sochár, dizajnér a sklársky výtvarník JOZEF VACHÁLEK (80. výročie).

11. 3. 1649 – V Čabradskom Vrbovku sa narodil poľný maršal, bojovník proti Turkom, básnik a gróf ŠTEFAN KOHÁRI, ktorý študoval na Trnavskej univerzite a neskôr prispel na výstavbu budovy Seminára sv. Štefana tzv. Stefaneum v Trnave (375. výročie).

Prvý elektromobil vyrobený v Trnave.

Foto: Pavol Machovič

11. 3. 1924 – V Chynoranoch sa narodil lekár JOZEF HORVÁTH, zakladateľ a primár hematologicko-transfúziologického oddelenia trnavskej nemocnice (100. výročie).

11. 3. 1939 – V Trnave sa narodil hádzanár ERNEST GUBRICKÝ, hráč Slávie Trnava, neskorší tréner hádzanárov trnavskej Lokomotívy a reprezentačný

tréner, ktorého v roku 2012 uviedli do Siene slávy slovenskej hádzanej (85. výročie).

13. 3. 1929 – V Trnave sa narodil filmový režisér, scenárista a herec JOZEF REŽUCHA, tvorca 10 celovečerných filmov, ktorému roku 1996 bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam (95. výročie).

14. 3. 1919 – Správou trnavského gymnázia, na ktorom sa dovtedy ešte stále vyučovalo po maďarsky, bol poverený ŠTEFAN HATALA a o deň neskôr 15 nových profesorov gymnázia zložilo slub vernosti Československej republike (105. výročie).

16. 3. 1709 – V Prílesí sa narodil historik, autor učebníc a veršovaných divadelných hier JÁN PRÍLESKÝ, profesor Trnavskej univerzity a v rokoch 1768-1770 aj jej rektor (315. výročie).

18. 3. 1934 – V Trnave umrel na následky zranení, ktoré utrpel pri páde pod vlak na železničnej stanici, chirurg KAROL KRČMÉRY, riaditeľ a hlavný lekár Krajinskej nemocnice v Trnave (90. výročie).

24. 3. 1919 – V obci Lednické Rovne sa narodil spisovateľ a priekopník science fiction na Slovensku JÁN KRESÁNEK, ktorý v rokoch 1944 – 63 pôsobil v Trnave ako pracovník Spolku sv. Vojtecha (105. výročie).

26. 3. 2014 – V Trnave umrel historik, bibliograf, autor viacerých kníh o Trnave a publicista HADRIÁN RADVÁNI, nositeľ Ceny mesta Trnava za celoživotnú prácu, publikačnú a vedeckú činnosť, ktorému

Ján Kresánek

roku 2008 bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava a jeho meno nesie aj ulica (10. výročie).

27. 3. 2019 – V trnavskej automobilke PSA Slovakia vyrobili prvé vozidlo novej generácie Peugeotu 208 s elektrickým pohonom (5. výročie).

29. 3. 1774 – Vyšlo nariadenie o tom, že všetky katedry Lekárskej fakulty Trnavskej univerzity sa majú obsadzovať konkurzom (250. výročie).

29. 3. 1834 – V Trnave umrel pedagóg a autor publikácie o materských školách ANTON von REHLINGEN, zakladateľ detskej opatrovne v Trnave, ktorá bola jednou z prvých na území Slovenska (190. výročie).

29. 3. 2004 – V Piešťanoch umrel akademický maliar EMIL PAULOVIČ, rodák z Leopoldova, ktorý pôsobil dlhé roky ako scénický výtvarník v Krajovom divadle v Trnave (20. výročie).

P.R.

Ani trojnásobný počet absolventov dopravnej priemyslovky by nestačil

Vo svojom zameraní patrí medzi najlepšie školy na Slovensku. Je to aj tým, že po príchode automobilky do Trnavy začala intenzívna spolupráca teórie a praxe. Stredná priemyselná škola dopravná v Trnave vznikla v roku 1983 odčlenením niektorých študijných odborov z neďalekej strojníckej priemyslovky. Odvtedy jej bránami prešlo viac ako 6 600 absolventov. Mnohí z nich zostali rezortu verní a pracujú na ministerstve dopravy, v železničných spoločnostiach či v miestnej automobilke. Absolventom dopravnej priemyslovky je napríklad generálny riaditeľ automobilky Martin Dzama, prorektor Žilinskej univerzity Pavol Rafajdus, ale aj jej terajší riaditeľ školy Peter Papík.

Pôvodná budova školy z 30. rokov

Za štyridsať rokov sa radikálne zmenili odbory a študenti dostali priestor pozrieť sa aj do zahraničia. Z mnohých aktivít školy spomeňme, že sa tam vyškolovalo všetkých 4-tisíc neskorších zamestnancov trnavskej automobilky. Na SPŠD v Trnave vzniklo Centrum odborného vzdelávania pre dopravu a telekomunikácie. Škola sa ako jedna z mála môže pochváliť, že nemusí robiť nábor, ale študentov si vyberá. Po svojom vzniku pred štyrmi desaťročiami sa škola musela popasovať hlavne s priestorovými problémami, dnes má dopravná priemyslovka vybudovaný celý komplex budov.

Žiaci a pedagógovia si jubileum Strednej priemyselnej školy dopravnej v Trnave pripomenuli ešte koncom minulého roka slávnostnou akadémiou a oceňovaním. Jedným z ocenených bol Anton Talač, ktorý v rokoch 1988 až 2014 pôsobil ako riaditeľ školy a spolupodieľal sa na jej veľkom rozvoji. Od prechodu

do nových spoločenských podmienok, výstavbu a dostavbu novej časti školy, prístavby až po príchod novej automobilky a začiatok jej spolupráce so školou. „Na začiatku bolo potrebné vyriešiť hardvér, teda priestor a vybavenie školy. Žiakov bolo dosť, ale dostali sme starú budovu školy z roku 1937. Popri tom bola potreba modernizovať odbory, reflektovať požiadavky železníc ako hlavného zamestnávateľa a rozvíjať aj cestnú dopravu. Mojou osobnou ambíciou bolo formovať odbory z hľadiska technickej stránky. Som absolvent vysokej školy železničnej v Prahe a vyštudoval som elektrickú trakciu. Videl som ďalší vývoj odborov v rozvoji digitálnych a informačných technológií. V tejto oblasti sme boli priekopníckou školou. To sa ukázalo neskôr, keďže výpravcovia dnes nahrádzujú odbory slaboprúdu, kde je dispečerská a slaboprúdová technológia. V spolupráci s ministerstvom školstva sme

boli vždy na čele pri modernizácii učebných osnov. S tým súviseli aj finančné prostriedky na materiálnu základňu. Spolupráca s automobilkou nám priniesla niekoľko desiatok miliónov korún na rozvoj školy ako celku. Nadviazali sme spoluprácu aj s francúzskymi školami, poskytlí nám aj nové technológie, študijný odbor cestná doprava sa rapídne zlepšil,“ spomína Anton Talač.

Jubileum bolo aj príležitosťou, aby sa stretli učiteľia a absolventi. Jednou zo zakladajúcich učiteliek je aj učiteľka odborných predmetov Zdenka Póšingerová. „Robila som výpravkyňu na železničnej stanici Križovany nad Dudváhom. Zástupca školy ma oslovil. V piatok som mala dennú, v sobotu nočnú a v pondelok som už učila v škole. Mojm záujmom bolo ešte na strednej škole, aby som mohla učiť. Keď som končila strednú školu, mohla som ísť jedine na VŠD do Žiliny. V podstate sa mi splnil sen až keď som bola v roku 1983 oslovená, a je to tak dodnes,“ hovorí zakladajúca pedagogička školy, ocenená učiteľka Zdenka Póšingerová. Škola ocenila i dlhoročných pedagógov, bývalého riaditeľa Antona Talača a niekdajšieho zástupcu riaditeľa školy Petra Siváčka, učiteľky odborných predmetov Kristínu Juríkovú, Milana Eliáša, Katarínu Pechovú a hospodárku Jarmilu Szombathovú. Ocenili aj absolventa Michala Trúchleho, ktorý vyštudoval odbor elektrotechnika a je víťazom medzinárodného

kola súťaže ISTEK 2022 v Indonézii, kam postúpil ako víťaz celoslovenského kola s projektom Výrobník plastu pre 3D tlač a PET fliaš.

K úspešným absolventom sa zaradil i moderátor programu akadémie Luboš Kasala, ktorý je dnes manažérom Zelenej vlny RTVS. Jeden z odborov vyštudoval aj dnešný sólista Opery SND v Bratislave Daniel Čapkovič, ktorý sa napokon vybral iným smerom.

Súčasnou školou priblížil riaditeľ Peter Papík. „Máme veľký záujem o štúdium a všetci absolventi sa uplatňujú na trhu práce. Aj keby ich skončilo dvojnásobok, aj toto množstvo by malo svoje zamestnanie. Najviac je záujem o pozície rušňovodíčov, výpravca a dispečer. Tam totiž najviac zamestnanci odchádzajú do dôchodku a veľmi

budú chýbať. Asi polovica absolventov pokračuje na vysokých školách, ostatní sú k dispozícii trhu práce. Zamestnávateľom vždy hovorím, že máme zhruba 180 absolventov ročne a je na nich, čím ich zaujmú a prilákajú,“ hovorí Peter Papík a pripomína, že v poslednom období v rámci projektu IROP vybavili elektrotechnické laboratórium na európskej úrovni, vybudovali modelové koľajisko a dobudovali počítačové učebne. „To znamená, že moderné vybavenie sa podarilo, takže je len na študentoch, aby to využili vo svoj prospech.“ Podľa Inštitútu INEKO je dopravná priemyslovka najlepšie hodnotená zo všetkých takýchto škôl na Slovensku.

MARTIN JURČO

Foto: autor a archív MV

Riaditeľ školy Peter Papík a absolvent školy, dnes manažér Zelenej vlny RTVS Luboš Kasala (vľavo).

Lukáš Hrošovský: Trnavské klubovne znamenajú viac než len miesto na hranie a tancovanie

Lukáš Hrošovský, pracovník s mládežou, stojí za všetkými mestskými klubovňami, ktoré v Trnave nájdete. Za svoju angažovanosť získal prestížne ocenenie Biela vrana. Spolu s mládežou teraz otvoril na Študentskej ulici novú klubovňu Saigon, ktorá potrebuje dobrovoľníkov.

Významnou súčasťou tvojej práce sú klubovne. V Trnave ich aktuálne máme už tri. Najnovšia je Saigon na Študentskej ulici, ktorá nahradila starý šenk. Ako ste transformovali tento priestor, aby vyhovoval potrebám mládeže?

Po viac ako 50 rokoch sme bývalú krčmu v priebehu dvoch mesiacov s dobrovoľníkmi vyvetrali, vypratali, vymaľovali a postupne vybavili kalčekom, šípkami, stolmi, stoličkami, sedacími vakmi a televízorom. Zakúpili sme i spoločenské hry a začali pomaličky vybavovať priestor kuchynskou linkou. Klubovňa začína dýchať novým, aktívnym vzduchom pre trnavskú mládež.

Má Saigon už aj svoj program?

Áno, klubovňa je už v tomto období otvorená minimálne trikrát do týždňa a začali sme tu hostiť stretnutia študentských parlamentov a študentských skupín. Uskutočnili sme už i prvé workshopy. Nedávno sme organizovali workshop projektového manažmentu pre stredoškôľakov z Trnavy a okolia. Využitie priestoru sa rozširuje a občianske združenia prejavujú záujem o jeho využitie v prospech verejnosti. Očakávame, že tento trend bude pokračovať a priestor sa ešte viac zaplní aktivitami.

Kto môže Saigon navštíviť?

V Saigone privítame aj mladších žiakov, ale vzhľadom na našu bezprostrednú blízkosť sme otvorení najmä stredným školám a vysokoškolskému internátu.

Na aké konkrétne aktivity sa môžu tešiť?

Zatiaľ je to primárne oddychová zóna, kde si viete posediť na tulivakoch, porozprávať sa s kamarátmi či zahrať kalčeto. Chceme však do života klubovne vniesť aj nejaký obsah v podobe diskusií a workshopov. Radi by sme spolupracovali s organizáciami ako Ipečko, Baterkáreň

či ďalšími inými z Trnavy. Chceli by sme priniesť podobné komunity k nám do klubovní.

Akým spôsobom môžem sledovať aktivity a novinky klubovní?

Webstránka je zatiaľ vo fáze prípravy, ale Instagram Trnavskej klubovne fičí naplno (@trnavskaklubovna). Stále tak platí, že celý koncept, aktivity či samotné otváracie hodiny závisia od počtu dobrovoľníkov, ktorí sú ochotní zabezpečiť chod klubovne, preto si musíme vybudovať komunitu ľudí, ktorá sem bude rada nielen prichádzať, ale sa aj aktívne podieľať na chode samotnej klubovne. Naším cieľom je mať otvorené od pondelka do piatku, podľa možnosti aj cez víkendy.

Kedy prišiel moment, že si sa vo svojom živote rozhodol práve pre prácu s mládežou?

Spočiatku som skúšal dobrovoľníctvo v detských organizáciách, kde som pôsobil ako animátor. Motiváciou do ďalších rokov bol vstup do študentského parlamentu na strednej škole. Až tam som si uvedomil, že parlament je naozaj super platforma na rozvoj svojich myšlienok. V podstate ma do toho namočili moji učители. Ich vplyv ma priviedol k rozhodnutiu venovať sa mladým, čo ma postupne motivovalo k založeniu si vlastného OZ-ka.

Tvoja motivácia vyvrcholila až do toho momentu, kedy si získal Bielu vranu. Aké boli tvoje pocity, keď si sa dozvedel, že si získal toto ocenenie?

Bolo to neuveriteľné prevkapanie. Aj keď som bol nominovaný, nečakal som to. Pán, ktorý sa zaoberal mojim príbehom, ma informoval o nominácii na Bielu vranu. Povedal mi, že si spolu musíme dať kávu. Uvedomil som si, že niekto ocenil moju snahu, čo bolo pre mňa úžasné. Keď mi neskôr volali s oznámením, že som vyhral, pocity radosti boli neskutočné. Aj teraz som nadše-

ný, ale s pokorou si uvedomujem, že existujú ľudia, ktorí dokázali viac. Stále pociťujem, že v porovnaní s ostatnými laureátmi, ako sociológ, pedagóg a diplomat, Martin Bútor a infektológ Peter Sabaka, lekár, ktorý statočne čelil pandémie Covidu, moje úsilie nie je úplne dostatočné.

Ako vnímaš význam ocenenia pre teba a tvoju ďalšiu prácu?

Uznanie, ktoré moja práca získala, zviditeľnilo dosah tém, ktorým sa venujem. Ľudia teraz sledujú môj príbeh a prácu nielen v médiách, ale aj na konferenciách. Na chvíľu som sa stal tvárou práce s mládežou na Slovensku a možno aj občianskeho sektora. Aj napriek súčasnej neľahkej situácii s novou vládou sa snažím motivovať mladých a ukazovať, že nezabudneme pokračovať, aj keď to bude trvať dlhšie. Verím, že budúcnosť bude lepšia.

Akým spôsobom motivuješ mladú generáciu?

Práve prostredníctvom trnavských klubovní, kde pre nich vytvárame bezpečný priestor. Dávame tu tínedžerom možnosť stretávať sa, spoznávať, vymýšľať vlastné projekty. Chceme, aby vstupovali do občianskej a aktívnej spoločnosti. Okrem toho navštevujem školy, organizujem víkendové vzdelávania a zdieľam svoj príbeh, aby som

ukázal, ako som sa na strednej škole aktívne angažoval a kam ma to dovedlo. Taktiež som mentor pre mladých ľudí a pomáhám im v osobnom rozvoji.

Pamätáš si na nejakých úspešných mladých jednotlivcov, na ktorých si obzvlášť hrdý?

Áno, mám troch. V jednom prípade som mentoroval tiché a introvertné dievča v Banskej Bystrici, ktoré sa po pol roku odvážilo prezentovať na záverečnej konferencii. Ďalší je, naopak, aktívny chlapec, ktorý sa vďaka mentoringu naučil usporiadať svoj život a neskôr sa stal dobrovoľníkom pomáhajúcim iným. Často si spomínam aj na bývalého kolegu, ktorý sa po dvoch rokoch v organizácii stal projektovým manažérom v meste.

Prečo by, podľa teba, mali mladí navštíviť najbližšiu klubovňu?

Klubovne otvárajú dvere do neformálneho priestoru, kde sa mládež nespolieha len na domáce prostredie a sociálne siete. Zrazu funguje inak. Klubovne poskytujú priestor pre stretávanie sa s rovesníkmi, s ktorými sa mladí v školskom prostredí nemajú možnosť porozprávať do hĺbky. Tento neformálny priestor klubovní poskytuje zmysluplnú alternatívu k formálnemu školskému prostrediu, kde môžeme obohacovať naše sociálne väzby.

Nový televízor sa už v Saigone využíva naplno.
Foto: Archív Lukáša Hrošovského

Mládež z trnavských klubovní sa angažuje v občianskej spoločnosti.

Foto: Archív Lukáša Hrošovského

Aké sú najbližšie plány trnavských klubovní, na ktoré sa môže tešiť mládež, prípadne aj dospelí?

Radi by sme dosiahli, aby boli klubovne pre mládež otvorené čo najčastejšie. Chceme sa viac sústrediť na organizovanie drobných eventov pre verejnosť, vytvoriť z klubovní priestor na podporu ideí mladých ľudí a v spolupráci so Zaži v Trnave prispieť k oživeniu sídlisk či mestskej časti. Veľmi pomaličky pripravujeme aj štvrtú klubovňu. Proces výberu a prípravy tejto klubovne trvá

už približne pol roka. Začali sa už však pripravovať kroky na jej otvorenie začiatkom tohto roka. Tešíme sa aj z úspechu predstavenia Mládežníckeho parlamentu, ktorý sme nedávno oslávili v Modranke. Tá okrem iného bude čoskoro oslavovať dva roky. Čo sa týka Saigonu, momentálne sme rozbehli kampaň pre dobrovoľníkov, ktorých aktívne hľadáme.

Aké sú výhody a príležitosti, ktoré dobrovoľníkom ponúka angažovanie sa v Trnavskej klubovni pre mládež?

Sme otvorení pre tých, ktorí chcú prispieť svojimi schopnosťami do komunity aktívnych mladých ľudí a využiť svoj voľný čas kreatívne. Ponúkame im rôzne benefity ako workshopy, stáže a teambuildingy. Ich úlohou je vytvárať programy v klubovniach, angažovať mládež a zároveň im poskytnúť priestor pre rast a skúsenosti v osobnom živote.

Klubovne znamenajú viac než len miesto na hranie a tancovanie – sú miestom, kde sa mladí stretávajú, kde nájdu podporu, bezpečie, pochopenie a možnosť realizovať sa. Určite chcem touto cestou pozvať študentov médií, učiteľstva, marketingu či psychológie, ale pokojne aj iných odborov, aby sa pridali k nám a využili tento priestor. Stačí prísť do klubovne alebo nám napísať na Instagram či email so záujmom o dobrovoľníctvo.

Ak sa chcete stať dobrovoľníkom alebo dobrovoľníčkou v jednej z trnavských klubovní, napíšte o sebe pár riadkov na email klubovne@trnava.sk.

BARBORA HUDÁKOVÁ

Kreatívne centrum Trnava – miesto, kde môžeš tvoriť aj ty

Pod jednou strechou na Hlavnej 17 našli zázemie pre svoju tvorbu architekti, ilustrátori, grafici, ale aj dielničky na zachovanie remesiel a tradícií. Ateliéry v Kreatívnom centre Trnava sú po poslednej výzve pre podnikateľov plne obsadené. Je v nich ale kopec miesta a príležitostí na kreativitu a tvorenie. Stačí si vybrať.

Ateliér plný krojov, kde je výšivka v kurse

Ateliér Tvorenie v Hojnosti prepája tvorenie a kreativitu s tradíciou. Zuzana Pešková sa v ňom venuje hlavne ľudovým odevom – krojom. „Kroje opravujem, požičiavam v požičovni krojov

Trnavská parta a šijem aj nové. Keďže mi ide aj o zachovanie starých vzorov a výšiviek, vzniklo Ľanové BársČo, kde vyrábam z ručne tkaného starého ľanu rôzne tašky, ruksaky, podušky, na ktoré vyšívam vzory z pôvodných krojov.“ Zuzana vie, že pre

zachovanie tradícií je kľúčové odovzdávať dedičstvo našich starých mám deťom. „A tak vzniklo Ušidielko, kde sa deti učia tradičné techniky, vyšívanie, háčkovanie, pletenie.“ Kurzy bývajú pravidelne dvakrát do mesiaca, vždy cez víkend. Zuzana pripravuje

aj kurzy pre ženy, v ktorých sa venuje rôznym technikám vyšívania. „Aktuálne sa venujeme hustej výšivke zo Šoporne. Na prvej lekcii sme sa učili vykresľovať vzory, na ďalších dvoch stretnutiach sme už čarovali s ihlou a farebnými niťami. Vyšívачkám radi zapožičiame pracovné nástroje, stačí prísť iba s dobrou náladou,“ doplnila povinnú výbavu kurzov Zuzana. Ateliér plný krojov a výšiviek nájdete na prvom poschodí po vystúpaní točitého schodiska, hneď oproti niekdajšej skúšobni zborov. Ponuku kurzov si môžete pozrieť na facebookovom profile Tvorenie v hojnosti.

U zlatej priadky – dielnička pre milovníkov tradičných remesiel

Ateliér U zlatej priadky

poskytuje zážitkové vzdelávacie aktivity formou kurzov pre dospelých, kreatívnych dielní pre deti, aj exkurzií pre základné školy.

„Naším cieľom je ukázať ľuďom pôvodné spôsoby tradičných remesiel trnavského regiónu, ako sú hrnčiarstvo, rezbárstvo, šperkárstvo, paličkovanie, aj tkanie na krosnách,“ priblížila zameranie svojho ateliéru Monika Štofejová. Deti od 10 rokov sa môžu každú stredu zapojiť do pravidelných tvorivých dielní. Niektoré kurzy, ako napríklad technika paličkovania, sú náročnejšie, vyžadujú si individuálny prístup a trvajú viac ako 3 hodiny, preto sú na objednávku. „Oblíbené sú najmä naše kurzy na hrnčiarskom kruhu s lektorom keramikárom, ktoré organizujeme zvyčajne v sobotu do obeda. Okrem kurzu keramiky sme si v marci pripravili aj veľkonočné zdobenie kraslíc, kurz tkania koberčeka na krosnách a šperkársky kurz.“ Ateliér U zlatej priadky nájdú všetci milovníci tradičných remesiel na prízemí,

je otvorený denne od 9.00 do 17.00 h, v piatok do 12.00 h. V rámci priestoru bude Monika organizovať aj predajné výstavy regionálnych umelcov a ich diel. Všetky termíny a aktivity nájdete na webe www.uzlatejpriadky.sk.

Kreatívny prístav pre Ceruzko-Farbičkový peračník

Farbami a veselými tónmi hrá **ateliér Ceruzko a Farbička** pre to najmenšie publikum. „V našom ateliéri robíme kreatívno-výtvarné krúžky Malé Farbičky pre deti vo veku 4 – 9 rokov. V pravidelných časoch, každý týždeň v utorok a v stredu tu spolu tvoríme, spievame s gitarou a hráme interaktívne hry vždy podľa zvolenej témy,“ predstavil zameranie aktivít Marcel Durák – Ceruzko. Cieľom krúžku je zábavnou a hravou formou prispieť k zlepšeniu grafomotorických zručností detí, rozvíjať ich tvorivosť, kreativitu a vzťah k estetickému čítaniu. „Nedávno nás mohli malí – veľkí kamaráti vidieť na Trnavských fašangoch 2024, kde sme si pred radnicou spolu s deťmi vytvárali fašiangové masky.“ Ak sa vám zapáčila myšlienka pravidel-

ného tvorenia, v krúžku Malé Farbičky je ešte pár voľných miest, stačí si nájsť veselú dvojicu z peračníka na webe alebo napísať priamo na mail ceruzko.farbicka@gmail.com.

Udržateľný les i more kreativity

Les i more je jedinečný EKO start-up, v ktorom Veronika Sekerová prepája upcyklovanú módu, tvorivé workshopy pre deti a dospelých a autorské projekty s environmentálnym presahom. „Spájame udržateľnosť, umenie a dizajn a robíme ekológiu kreatívne. Venujeme sa upcyklácii, čím zabraňujeme tvorbe odpadu. Naopak, dávame mu nový šat cez tvorbu vlastnej módy pre deti i dospelých, ktorú si môžete pozrieť v našom showroome, ktorý je súčasťou ateliéru na prvom poschodí.“

Autorským projektom ateliéru **les i more** je aj **festival SWAPni alebo preTVOR**, ktorý je založený na princípe cirkulárnej ekonomiky. Ide v ňom o jednoduchý a zábavný spôsob výmeny oblečenia a doplnkov, ktoré máte navyše, s inými ľuďmi. Marec je mesiacom kníh, preto sa pri najbližšom swape budú vymieňať knihy. „Od 1. do 8. marca nám môžeš

do ateliéru priniesť knihy, ktoré už nepotrebuješ. Koľko prinesieš, tolko si môžeš vziať na sobotnom SWAPe kníh,“ vysvetlila Veronika.

Pre najmenšie deti už od jedného roka je určená aktivita Z rozprávky do rozprávkového tvorenia. „Začíname čítačkou detských knižiek a tematicky, podľa príbehu z rozprávky, navádzujeme hravými a tvorivými aktivitami pre deti v sprievode rodičov.“ Zastaviť a spomaliť pri šálke čaju môžete aj v Zašivarni.

„Každú stredu kedykoľvek od 15.00 do 18.30 h môžeš využiť čas, kým deti krúžkujú, a zašit sa/si u nás. Môžeš si priniesť dlho odkladané veci na úpravu alebo si prísť zaštopkať ponožku. Na realizáciu projektu ti poskytneme náš upcyklovaný materiál, pomôcky i šijacie stroje.“ Viac informácií o otváracích hodinách a aktuálnych ponukách workshopov a aktivít i pre tie najmenšie deti s mamičkami nájdete na stránke www.lesimore.sk.

MARTINA PONTESOVÁ

Týždeň slovenských knižníc v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave

Marec ako Mesiac knihy je tradičným časom na pripomínanie významu a dôležitosti kníh a knižníc. Špeciálne sa o to snaží aj podujatie Týždeň slovenských knižníc, ktoré organizuje Slovenská asociácia knižníc od 4. do 10. marca 2024 ako celoslovenskú propagačnú akciu, do ktorej sa zapája aj Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave.

Mottom už 25. ročníka „Týždňa“, nad ktorým prevzala záštitu prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová, je heslo KNIŽNICE PRE VŠETKÝCH – #Knižnica. Naznačuje, že knižnice majú ambíciu prepájať generácie čitateľov a čitateľiek a zvyšovať povedomie o knižniciach ako inštitúciách, ktoré majú všestranné využitie v našich každodenných životoch. Teda že nemajú len informačnú úlohu – poskytovaním prístupu ku knižničným fondom a k databázam, ale zároveň sú aj miestom oddychu, miestom stretávania komunity a miestom spoločenského styku poskytujúc priestor na vzdelávanie a na trávenie voľného času deťom, mládeži, dospelým a aj seniorom.

Aj keď si náš život nevieme predstaviť bez moderných technológií, úloha kníh a knižníc sa napriek tomu nezmenšuje. Knihy napomáhajú rozvíjať funkcie reči, kognitívne schopnosti,

ale aj pamäť, vyjadrovanie, úsudok, porozumenie a iné mozgové aktivity. Deťom pomáhajú knihy snívať, predstavovať si a rozvíjajú fantáziu. Práve knihy a knižnice sú často prvým dotykom detí so svetom kultúry. Študenti v knižniciach nachádzajú informácie, dospelí relax a seniori moderné poznatky, zábavu, sociálne kontakty, každý si skrátka nájde, čo potrebuje.

„Aby boli knižnice pre všetkých, o to sa v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave snažíme už dlhodobo,“ hovorí riaditeľ knižnice Pavol Tomašovič, ktorý je vo funkcii od roku 2019. A to bol aj dôvod, prečo v roku 2023 vyrástol popri hlavnej budove knižnice nový objekt záhradnej čítárne, ktorá v zrekultivovanej záhrade umožňuje čitateľom a čitateľkám počas letných mesiacov prečítať si noviny a časopisy v priestore obklopenom zeleňou, priamo v centre rušného mesta. Nový priestor zároveň umožnil vznik nového typu

podujatí. Okrem tých tradičných – besied, stretnutí pri poetickom slove, pri predstavovaní básnikov či spisovateľov, odborných podujatí o histórii, jazykovede, prírode, o významných osobnostiach, vznikli v knižnici klubové podujatia – pre fanúšikov čítania O knihe pri káve, pre kreatívnych tvorcov Kreativ klub či nadšencov vedy VedoMost. Od roku 2024 k nim pribudli pravidelné prednášky o prírode a diabete a každomesačne premietanie dokumentárnych filmov vo Filmklube. Knižnica je teda miestom, kde sa môže uskutočniť stretnutie – nielen s knihou, ale aj s dobrou spoločnosťou.

Slávnostné otvorenie **Týždňa slovenských knižníc** v Trnavskom samosprávnom kraji rámcované celotýždňovým odpustením sankčných pokút, sa uskutoční **v pondelok 4. marca o 17.00 h**. Na otvorení bude slávnostne vyhlásená súťaž Literárny salón 2024 – 8. ročník celoslovenskej

literárnej súťaže pre začínajúcich autorov zo Slovenska i Slovákov žijúcich v zahraničí. Jej cieľom je podnieť záujem o tvorivé písanie, vytvoriť možnosť konfrontácie literárnych talentov a ponúknuť tvorivý dialóg autorov a erudovaných porotcov. Súťažiteľ sa bude v žánri poézia a próza. V každom ročníku je vyhlásená aj špeciálna téma, v tomto roku znie: Poklady našej záhrady (i v súvislosti s osadením kópie plastiky Jána Koniarka Dievčatko pod sprchu v záhrade knižnice). V rámci vyhlásenej témy udeľuje hlavnú cenu – Cenu župana TTSK – Trnavský samosprávny kraj. Za mimoriadny literárny počin udeľí porota aj Cenu Slovenského učeného tovaríšťa. Viac informácií nájdete na:

www.kniznicatrnavska.sk

A na čo sa môžu návštevníci a návštevníčky tešiť?

V pondelok 4. marca 2024 otvorí Týždeň slovenských knižníc beseda s obľúbeným slovenským humoristom a v súčasnosti aj spisovateľom Rastom Piškom. Mnohí si ho pamätajú z rozhlasových

zábavníkov a z televíznych relácií, menej známy je ako spisovateľ. Vydal však už šesť kníh, z toho štyri romány, knihu o priateľovi Stanovi Radičovi a aj knihu poviedok Stručné dejiny kvasenej kapusty. V apríli sa dostane k čitateľom jeho nový román Dar Evy Braunovej. Na podujatí Od kapusty k Eve Braunovej ho bude spovedať Martin Jurčo, redaktor RTVS.

V stredu 6. marca navštívi knižnicu známa slovenská etnológicka Katarína Nádaská, ktorá vďaka svojej prednáškovej činnosti spopularizovala na Slovensku históriu, tradície a zvyky v slovenskej ľudovej kultúre. Je autorkou viacerých monografií, spoluautorou piatich regionálnych monografií (okrem iných aj z nášho regiónu obce Buková a Ružindol), autorkou 90 vedeckých štúdií a na svojom autorskom konte má vyše 100 popularizačných článkov a 12 etnologických filmových dokumentov z cyklu Osobnosti slovenskej etnológie. Návštevníci a návštevníčky sa môžu tešiť na prednášku Jarné

zvykoslovie v tradičnej ľudovej kultúre Slovenska.

Pre seniorov začína 6. marca poradňa Ako na tablet a mobilný telefón a pestrý program čaká aj malých a väčších knihomoľkov a knihomoľky. Hneď v pondelok 4. marca si budú deti zvyšovať svoje digitálne zručnosti spolu s Robotom Photonom v záhradnej čítárni knižnice, a tí, ktorí budú chcieť stráviť jarné prázdniny pri knihách a zaujímavých a poučných hrách, môžu prísť do hlavnej budovy alebo do pobočiek na Tulipáne či na Prednádraží. Čakajú ich tu dopoludnia plné zábavy (podrobný program je uvedený na inom mieste).

Všetky podujatia sú určené pre širokú verejnosť a samozrejme sú bezplatné.

Okrem toho celý týždeň knižnica ponúka jednorazový vstup zdarma, amnestiu na pokuty a na požiadanie v študovni vyhľadávanie v externých informačných zdrojoch.

LUBICA MALÁ

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Zomrel trnavský rodák a skladateľ Ladislav Burlas

Aj keď dlhšie obdobie žil s podlomeným zdravím, ešte koncom minulého roka sa zúčastnil na skúške jedného vokálneho telesa, ktoré naštudovalo jeho hudbu. V roku 2020 vznikol pre časopis Hudobný život aj rozsiahly rozhovor skladateľa Petra Zagára s Ladislavom Burlasom, ktorý sa vyznal zo svojho pohľadu na život, hudbu, pedagogickú a skladateľskú prácu i o pohľad na hudobnú teóriu. Náš rodák Ladislav Burlas zomrel v požehnanom veku 96 rokov. Síce žil väčšiu časť života v Bratislave, na Trnavu nezabúdal.

Raz si pri jednej príležitosti (myslím, že to bolo na Trnavských dňoch alebo pri udeľovaní ocenenia Pavla Straussa) spomenul aj na rodnú Trnavu a rodný dom na Ulici E. M. Šoltésovej, v ktorom sa začiatkom apríla 1927 narodil. „Môj otec ma už ako dieťa dal učiť hre na husliach, potom som sa počas gymnaziálnych štúdií zoznámil s Mikulášom Schneidrom-Trnavským. S ním som potom preberal nielen teóriu, ale aj hru na husliach.

sa nedá vyžiť (smiech). No a dnes zisťujem, že mal sčasti pravdu, a teda ono to také jednoduché nie je. Kedysi štát hudbu dotoval a chcel za to niečo. Dnes je to otázka trhu a toto nás dostáva do novej situácie, ktorú musia umelci a kultúrni pracovníci zvládať. To je nová výzva,“ povedal Ladislav Burlas. Pripomeňme, že v rokoch 1951 – 1989 pôsobil v SAV v Bratislave ako vedecký pracovník, pedagogicky pôsobil aj na FF UK na Hudobnej vede.

a orchester, symfonickú hudbu, hudobné skladby určené sólovým husliam, hudbu pre husle a orchester, skladby pre detské zbory a i. Profesor Ladislav Burlas je autorom novej hudobnej verzie štátnej slovenskej hymny, ktorá vznikla po rozdelení Československa. V apríli roku 2017 Hudobné centrum usporiadalo koncert pri príležitosti 90. narodenín.

Aj keď Ladislav Burlas bol teoretik hudby, venoval sa aj otázkam pohľadu na hudobnú kultúru, bol predovšetkým skladateľ. Zaiste možno za jeho najvýznamnejšie dielo označil skladbu Planctus (dielo interpretoval Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala), ktoré v čase vzniku získalo aj Cenu Zväzu slovenských skladateľov za rok 1968. Neskôr sa však pre motiváciu a tému (okupácia ČSSR vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968) na dlhé roky na koncertných pódiumoch nehrala. A ako Ladislav Burlas ako predstaviteľ slovenskej hudobnej moderny prekonával predchádzajúce prúdy? „Dost ťažko, pretože tie desaťročia boli plné protirečení. Bolo to závislé ma mnohých vplyvoch, umeleckých, mocenských, aj zo zahraničia. Napriek okolnostiam tie desaťročia priniesli množstvo kvalitných diel,“ hovoril Ladislav Burlas. A čo považuje zo svojich skladateľských, umelecko-estetických, teoretických za najdôležitejšie? „Asi vo viacerých oblastiach mám niečo za sebou, pre mňa je najdôležitejšia pedagogická oblasť. O tom nie je veľa záznamov, ale sa mi

Keď som zmaturoval, tak ma poslal s listom skladateľovi Eugenovi Suchoňovi do Bratislavy. Ten zalomil rukami a povedal: Bože môj, pán kolega, vy chcete študovať hudbu? Ved' z toho

Učil dejiny hudby a hudobnú teóriu, od roku 2001 pôsobil ako dekan Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, pôsobil aj na ďalších vysokých školách. Komponoval pre zbor

podarilo vychovať veľa záznamov, ale myslím si, že sa mi podarilo vychovať množstvo žiakov v našom odbore, dnes už docentov a profesorov. Za dôležité považujem, že sa mi podarilo udržať

nielen kontinuitu, ale pripraviť dnešných mladých vedcov a umelcov pre širšiu komunikáciu so širým svetom, nielen v rámci EÚ. Porozumieť globalizácii, interkontinentálnej diskusii bez toho,

aby sme stratili i svoju identitu,“ hovorí skladateľ, ktorého dielo sa definitívne uzavrelo v Bratislave 11. februára 2024.

MARTIN JURČO
Foto: archív autora

Normalizácia Disku z Kopánky vo výjavoch z reality

Divadelný súbor DISK Trnava je štvornásobným nositeľom ceny Tvorivý čin roka a jeho aktivity majú naozaj dlhú tradíciu. Navyše, v predjubilejnej 69. sezóne si hlavná osobnosť divadla, autor a režisér Blaho Uhlár od prezidentky SR Zuzany Čaputovej prevzal ocenenie Rad Ľudovíta Štúra III. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj Slovenskej republiky v oblasti kultúry a umenia.

V aktuálnej sezóne uvádzajú inscenáciu s názvom Normalizácia, ktorá vznikla ako kolektívne dielo pod vedením spomínaného protagonistu divadla Blaha Uhlára. Hra je 78. premiérou divadla a predstavujú sa v nej Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Sofia Klebanová, Monika Missi Lochman a Martina Mareková. O predelovú hudbu inscenácie sa postarala Lucia Piušši, o výtvarnú koncepciu Miriam Struhárová, zvuk mal na starosti Martin Poláš a svetlá Blaho Uhlár. Hru z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia a Mesto Trnava. Scenár vznikol metódou kolektívnej tvorby od 26. apríla 2023 do 25. novembra 2023.

Ako nám povedali tvorcovia

tohto spoločného diela, názov si zvolili bez ohľadu na politickú realitu dneška a jej podobnosť so situáciou pred polstoročia. „Vždy na začiatku je to tak, že nevieme, čo budeme robiť. Záleží na tom, čo hercom napadne, s čím prídu na scénu, s akými trápzeniami, myšlienkami, prípadne podelia sa o to, čo zažili. Vždy sa to nejakou zjaví v istom tvare, čo budú hrať na scéne. Bez toho, aby som im to určil alebo aby sa určila téma. A z tohto hrania potom napíšem scenár, ktorý sa hrá na premiére a reprízach. Z aktuálnej inscenácie ma zaujalo, že členovia súboru nie sú síce nábožensky založení, ale pri dvoch dievčatách sa zjavil motív hľadania Boha. Uvedomil som

si, že všetci hľadáme čosi vyššie, nazývame to Bohom alebo nejakou vyššou ideou. To je asi najsilnejšie vo výsledku inscenácie,“ hovorí režisér. Režisér a tvorca tejto metódy naštudovania hry Blaha Uhlára sme sa opýtali aj na to, kam sa divadlo posúva každou aktuálnou inscenáciou. „Každý, kto prichádza, prichádza s novými témami. Ako isto viete, súbor divadla Disk sa dosť obmieňa, a to znamená obnovu a prinášanie nových tém. Ak by to tak nebolo, hrozilo by aj, že sa témy budú opakovať, čo aj niektorí o mne hovoria. Premýšľam, ako sa divadlo vyvíja. Zdá sa mi, že nejakú stále menej a menej režírujem. Kedysi som pri tomto spôsobe naštudovania inscenácie dal hercom námet, od čoho by sa mali odraziť. Pred dvomi rokmi som si pripravil na skúšku asi desať rôznych námetov, ale nič z dialógov sme nepoužili. Dnes si netrúfam nič navrhnúť, pretože čo dnes herci prinesú, je zažitá, hlboká a presvedčivá,“ hovorí Blaho Uhlár, ktorého sme sa opýtali aj na návštevníkov divadla. „V globále sú to diváci rôznych vekových skupín. Majú radi neobvyklé a nie konzervatívne riešenia a myšlienky. Sú to ľudia, ktorí sú schopní prijať niečo nevšedné a ich rozmýšľanie nie je zviazané spoločenskými a inými konvenciami,“ hovorí

Blaho Uhlár, čím vlastne charakterizoval aj aktuálnu inscenáciu normalizácia. Tvorí ju 27 krátkych výstupov hercov v monológoch, dialógoch, jednoducho scénkach, v ktorých postavy priamo a doslova nekorektne preberajú témy, nad ktorými premýšľajú. S tým súvisí aj jazyk a voľba prostriedkov, ktorá je neraz drsná, priamočiara, no zároveň jednoduchá. Nejde o vznešený dialóg, naopak, prinášajú reč najbežnejších spoločenských vrstiev. No ako celok je hra Normalizácia výpovedná a hovorí o všednostiach bežného života, aj o premýšľaní nad jeho zmyslom.

Scénu štúdia tvorí čierne pozadie, svetlo a zopár trpaslíkov. Takto sa nad zmyslom a významom hry zamýšľala protagonistka Monika Babicová. „Trpaslík na záhrade stojí a pozerá sa. Hovorí sa o ňom, že je gýčový. Zaisťe aj tá inscenácia je akýmsi odrazom nášho života. V aktuálnej hre ide zrejme o zobrazenie života ako gýča, len sa pozeráme ako sa veci dejú, neurobíme nič dobré, alebo jednoducho nič, ako ten trpaslík,“ uvažuje o aktuálnej in-

scenácii Monika Babicová. Dopĺňa ju ďalší člen súboru Dodo Dubán: „Naše hľadisko je malé, zmestí sa sem 38 ľudí. Máme však svojho pravidelného diváka, ktorý chodí na každé predstavenie. Niektorí sa vrátia aj trikrát. Buď nás majú veľmi radi a vracajú sa, alebo naše hranie nepovažujú za niečo, čo ich oslavuje,“ hovorí Dodo a pripomína, že mnohí diváci sa stále pozerajú na ich hry pohľadom diváka konvenčného divadla. „Každý chápe divadlo inak. Keď niekto ide do divadla, chce vidieť klasiku. U nás sa divák pozerá, a potom niekoľko dní po inscenácii premýšľa, čo videl a čo sme mu tým chceli povedať. Je to v podstate aj naše hlavné poslanie, aby si divák z inscenácie zobral niečo na premýšľanie,“ hovorí.

Už sme hovorili, že v súbore je prirodzená výmena, keďže členmi sú najmä mladí ľudia žijúci súčasným dynamickým spôsobom života. Jednou z najmladších posíl je Sofia Klebanová.

„Keď som prišla do Trnavy, prihlásla som sa a náhodou to vyšlo. Pokiaľ ide o systém práce, najprv som bola vydesená, aj som

si poplakala. Herecký kolektív bol totiž dobre zohratý a nebola som si istá, či budem preňho prínosom. Potom som zistila, že je to vynikajúce. Takýto typ divadla mi dáva nové možnosti. Sama si môžem vytvoriť texty a prinášam témy, ktorými žijem a nad čím premýšľam. Tu som v podstate spoluautorkou inscenácie, aj keď všetko koriguje režisér a dáva tomu konvenčnú podobu,“ hovorí a pripomína, aká je jej postava v divadelných obrazoch zvaných Normalizácia. „Tento rok som sa potrebovala akosi viac aktívne na javisku, keďže som mala veľa starostí. Mala som potrebu vypustiť zo seba ohňostroj nápadov a doslova sa vybláznit. V hre sa objavia fragmenty, ktoré sú absurdné a práve to mi umožňuje uvoľniť napätie.“

Divadelný súbor Disk hrá každú poslednú sobotu v mesiaci. Vstup do divadla pravidelní návštevníci poznajú, je zo zadnej časti DK Kopánka.

MARTIN JURČO
Foto: Robert Tappert

Zbierka pohľadníc uchováva spomienky na milované mesto

V redakcii Noviniek z radnice nás navštívila čitateľka, Jožka Hlučilová, energická a usmiata pani po 80-tke. Prišla nás pozvať na cestu časom prostredníctvom svojej jedinečnej zbierky pohľadníc. S úctou a hrdosťou nám predstavila nielen svoj vzácný poklad, ale najmä Trnavu, ktorá sa v jej zbierke odráža v mnohotvárných podobách naprieč desaťročiami.

Zbierka pani Jožky, obsahujúca takmer 200 kúskov, je svedectvom lásky k mestu, ale aj k životu samotnému. Každá pohľadnica je očíslovaná, dátumovaná a nesie v sebe, pre ňu, osobitú spomienku. Tú najvzácnejšiu – prvú pohľadnicu dostala ako štvorročná od otca. V roku 1939 ju pán Hlučil adresoval svojej budúcej manželke, Jožkinej mame. Táto pohľadnica, zobrazujúca trnavskú nemocnicu, položila základ jej celoživotnej vášni.

Pre pani Jožku nie sú pohľadnice len tichými svedkami minulosti. Sú živými odkazmi, ktoré spájajú generácie, učia nás o histórii a zároveň nám

pripomínajú krásu okamihu. Zbierka je nielen súkromnou spomienkou, ale aj dokumentom o tom, ako sa Trnava menila a vyvíjala. Každá z takmer 200 pohľadníc zobrazuje Trnavu v rôznych obdobiach a zachytáva zmeny, ktorou mesto prešlo. Niektoré pohľadnice dostala, iné si sama kúpila.

Ako Trnavčanka, ktorá svoje mesto miluje v každej jeho podobe, sa pani Hlučilová stala nielen strážkyňou histórie, ale aj inšpiráciou pre tých, ktorí si cenia minulosť a chcú ju zachovať pre budúce generácie.

Zuzana Hrinková

Foto: Matej Cagala

Približovanie digitálnych technológií starším generáciám

V súčasnej dobe, keď technologický pokrok neustále urýchľuje tempo našich životov, stáva sa pre seniorov čoraz náročnejším držať krok s novými smart technológiami. S cieľom prekonať tento rozdiel, Zariadenie pre seniorov na Vansovej ulici prijalo iniciatívu zameranú na vzdelávanie svojich klientov v oblasti digitálnej gramotnosti.

Projekt smart vzdelávania je zameraný na odstránenie obáv spojených s používaním moderných technológií medzi seniormi. Hlavným cieľom je naučiť ich, ako rozlišovať pravdivé informácie od nepravdivých, čo je v dnešnej dobe, keď sú hoaxy a dezinformácie na vzostupe, kľúčové.

Okrem základov digitálnej gramotnosti sa v rámci programu kladie dôraz na praktické zručnosti, ako je vyhľadávanie overených informácií. V spolupráci s Michalom Koricinom z občianskeho združenia Lifestarter sa organizovalo stretnutie za okrúhlym stolom, na ktorom sa diskutovalo o potrebách a výzvach, ktoré

so sebou prináša vzdelávanie seniorov v digitálnej ére. Výsledkom tohto stretnutia je partnerstvo s OZ Lifestarter, ktorého zástupcovia prídu priamo do zariadenia pre seniorov

a poskytnú klientom individuálne konzultácie týkajúce sa používania smartfónov a tabletov. Táto spolupráca ponúka klientom jedinečnú príležitosť naučiť sa zvládať výzvy spojené s modernými technológiami priamo a s osobným prístupom.

Iniciatíva Smart vzdelávanie naznačuje novú éru v prístupe k vzdelávaniu seniorov, kde sa kladie dôraz na podporu ich samostatnosti a bezpečnosti v online prostredí. S radosťou sa očakáva, že tento program prispeje k zlepšeniu kvality života seniorov tým, že im poskytne nástroje potrebné na bezpečné a informované využívanie digitálnych technológií.

-red-

HOTSPOTY pre seniorov budú o práci so smartfónom a bezpečnosti na internete

Občianske združenie Lifestarter pripravilo na tento rok osem podujatí, ktoré sa budú zameriavať na zlepšenie digitálnych zručností seniorov s dôrazom na bezpečnosť na internete. Seniori sa tak budú môcť naučiť viac o bezpečnej komunikácii, sociálnych sieťach, mediálnej gramotnosti, aplikáciách zameraných na zdravie, ale aj o možnostiach, ktoré ponúka seniorom Google. Počas trojhodinových workshopov sa účastníci budú môcť viac dozvedieť o rozličných online nástrojoch, ktoré im uľahčia komunikáciu s blízkymi alebo zjednodušia ich každodenný život.

Pridanou hodnotou vzdelávania budú mladí ľudia z radov študentov, ktorí seniorom počas workshopu pomôžu s konkrétnymi krokmi a postupmi pri objavovaní nových možností digitálneho sveta. Vzdelávanie tak bude praktické a prispôsobené tempu a potrebám účastníkov. Všetky podujatia budú bezplatné, vďaka podpore Nadačného fondu Telekom.

Cieľom workshopov je tiež podporiť seniorov pri vytváraní nových vzťahov, preto v úvode každého stretnutia v komunitnom vzdelávacom centre Lifestarter na Kalinčiakovej 47 bude priestor na neformálny čas s malým občerstvením a kávou, ktorý pomôže vytvoriť

príjemnú a priateľskú atmosféru.

Prvé podujatie, zamerané na bezpečnú komunikáciu na internete, sa uskutoční v piatok 8. marca 2024 od 9.00 h v Komunitnom vzdelávacom centre Lifestarter na Kalinčiakovej 47 v Trnave.

Občianske združenie Lifestarter pôsobí v Trnave už sedem rokov, zameriava sa na celoživotné vzdelávanie, pracuje s mladými ľuďmi a zastrešuje

tiež projekt Učiaci sa Trnava, vďaka ktorému sa mesto, ako prvé na Slovensku, stalo členom Globálnej siete učiacich sa miest UNESCO. Všetky informácie o aktivitách občianskeho združenia, ako aj kalendár podujatí pre seniorov je možné nájsť na stránke www.lifestarter.sk.

mk

Aktívny a zdravý život seniorov – kľúč k spokojnosti a dlhovekosti

S príchodom starobného dôchodku sa pre mnohých seniorov otvárajú nové možnosti. Toto obdobie, hoci je spojené so signálmi starnutia, prináša so sebou aj čas na oddych, starostlivosť o seba a oslobodenie od pracovných povinností. Zároveň však odchod do dôchodku prináša ekonomické a sociálne zmeny, ktoré môžu byť výzvou. Našťastie existujú rôzne opatrenia a služby, ktoré seniorom pomáhajú zvládnuť tieto premeny a uľahčujú im život v tomto novom životnom období.

Sociálna a ekonomická podpora

Mestá a obce, ako aj rôzne občianske združenia, sa snažia seniorom poskytnúť pomocnú ruku prostredníctvom lacnejšieho stravovania, ubytovania, opatrovateľských služieb a zliav na kultúrno-spoločenské aktivity. V Trnave napríklad Stredisko sociálnej starostlivosti a mestská organizácia Jednota dôchodcov Slovenska hrajú kľúčovú úlohu v poskytovaní tejto podpory. Navyše, príspevky na rekondičné pobyty sú príkladom ďalšieho spôsobu, ako štát prispieva k zlepšeniu kvality života seniorov.

Zdravie a aktívny životný štýl

Zdravie je pre seniorov neoceniteľným pokladom, a preto

je dôležité dbať na prevenciu, včasnú diagnostiku a liečbu chorôb. Významnú úlohu zohráva aj aktívny životný štýl, ktorý zahŕňa pohybové aktivity, šport, turistiku, vzdelávanie a účasť na kultúrnych a spoločenských podujatiach. Takýto spôsob života prispieva k lepšiemu mentálnemu, fyzickému a kognitívnemu zdraviu, a tým k vyššej kvalite života.

Rodina a spoločnosť

Vzťahy s rodinou a účasť na spoločenskom živote sú pre seniorov mimoriadne dôležité. Udržiavanie týchto vzťahov prispieva k pocitu spokojnosti a zmysluplnosti. Stretnutia s rodinnými príslušníkmi a priateľmi, alebo účasť na spoločenských aktivitách majú pozitív-

ny vplyv na duševné zdravie seniorov.

Výhľad do budúcnosti

Výsledky medzinárodných prieskumov naznačujú, že dodržiavaním aktívneho a zdravého životného štýlu môžu naši seniori nielen zlepšiť svoju kvalitu života, ale aj prispieť k jeho predĺženiu. Priemerná dĺžka života na Slovensku v roku 2021 bola 77 rokov. V roku 2040 by sa mohli naše deti a vnúčatá dožiť v priemere 82,5 rokov. S predpokladaným zvýšením priemernej dĺžky života v našej krajine je dôležité, aby sme ako spoločnosť podporovali zdravý a aktívny spôsob života našich seniorov.

JOZEF KUDLA A REDAKCIA

Adam Hagara, člen Krasokorčuliarskeho klubu Trnava, so striebrom zo IV. ZOHM

Óda na krasokorčuliarsku radosť. Veru tak, v januárových IV. zimných olympijských hrách mládeže ju napísal sedemnásťročný reprezentant Slovenska Adam Hagara, študent Strednej športovej školy Jozefa Herdu v Trnave. Na ľadovom zrkadle juhokórejského Kangwonu si vyjazzil striebornú medailu, doteraz najcennejšiu vo svojej zbierke.

„Som veľmi šťastný, ved' medailový úspech z mládežníckej olympiády možno v našom športe dosiahnuť iba raz za život,“ neskrýval spokojnosť mimoriadne talentovaný člen Krasokorčuliarskeho klubu Trnava, zverenec Vladimira

Dvojníkova a svojej sestry, bývalej krasokorčuliarky Alexandry Hagarovej. A pritom si Adam v tej chvíli neuvedomoval, že prvenstvo v súťaži pod piatimi olympijskými kruhmi mal na dosah. Domáci pretekár Kim Hjung-jeom získal pred ním iba polbodový náskok.

Hagarovi patrila druhá pozícia už po krátkom programe, v ktorom si o deväť stotín bodu vylepšil osobné maximum 74,97 z ostatného európskeho šampionátu mužov v litovskom Kaunase. Tiež voľnú jazdu mal slovenský reprezentant pred plným hľadiskom v olympijskom Kangwone výbornú, úspešne ju vyšperkoval až siedmimi trojitými skokmi.

*** IV. zimné olympijské hry mládeže, celkové poradie krasokorčuliarov:** 1. Kim Hjung-jeom (Južná Kórea, 216,73 b.), 2. Adam Hagara (SR, 216,23), 3. Li-Janhoo (Nový Zéland, 208,84). Najlepšiemu pretekárovi z krátkeho programu, reprezentantovi USA Sanchezovi (76,38 b.), sa teda neušlo miesto na stupni najlepších.

Pre úplnosť ešte uvedme, že mladá slovenská výprava priviezla z tohtoročného zimného festivalu telesnej kultúry na juhokórejských športoviskách tri medailové umiestenia (0-1-2).

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: Slovenský krasokorčuliarsky zväz

Svetový rebríček tenisových junioriek: Trnavčanka Renáta Jamrichová sa po triumfe v Melbourne posunula na vedúcu pozíciu

Na Australian Open, jeden zo štyroch vrcholných turnajov celej našej planéty, bude stále myslieť široká trnavská komunita okolo tenisu. Z dvojhry junioriek totiž putovala predminulý mesiac do slovenského Ríma víťazná trofej.

O senzačný úspech v krajine klokanov sa zaslúžila šestnásťročná Trnavčanka Renáta Jamrichová, už osem sezón zverenka Jána Matúša. Bývalá atlétka Slávie Trnava sa po získaní kondičných základov presunula do vedľajšieho areálu TC Empire. Keď mala Renátka trinásť rokov, spolu

so svojim trnavským koučom prijali ponuku na prestup do Národného tenisového centra.

Po tohtoročnom singlovom triumfe v Melbourne sa juniorka R. Jamrichová pripravovala z celosvetového pohľadu na prvé miesto mládežníckeho rebríčka WTA. Obísť nemožno

ani jej lanský debut v ženskej reprezentácii našej krajiny, keď v bratislavskom Pohári B. J. Kingovej s prehľadom získala pre slovenské farby rozhodujúci tretí bod. V decembrom medzištátnom halovom stretnutí uspela po setoch 6:1, 6:4 proti známej Argentínčanke N. Podoroskej, okrem iného

semifinalistke vrcholného parížskeho turnaja Roland Garros 2020.

Na atletické začiatky v Slávii si všestranná športovkyňa zaspomínala v druhý vianočný sviatok. Spolu s ďalšími

rodinnými príslušníkmi absolvovala bežeckých 3,9 km v rámci Zimného behu zdravia 2023.

Renátkine suverénne prvenstvo v kategórii žien dalo avízo o výbornej kondičnej pripravenosti pred odletom do Melbourne.

Spravodajsky zaznamenajme, že zverenka Jána Matúša vo finále dvojhry na Australian Open 2024 oskalpovala za 61 minút domácu Emerson Jonesovú (6:4, 6:1). Rozhodujúci súboj sa hral na centrálnom dvorci Arény Roda Lavera. V melbournskom prostredí sa Jamrichová viedla na víťaznej vlne aj pred rokom. Vtedy ju dekorovali najcennejším pohárom po finálovej výhre vo štvorhre po boku talianskej spoluhráčky F. Urgesiovej.

V tohtoročnej termínovke hodlá R. Jamrichová pozvoľna prejsť do prostredia ženských turnajov. Z juniorského programu by už mala absolvovať iba Roland Garros a Wimbledon, možno aj US Open.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: TASR/AP

Kaleidoskop z telesnej kultúry

Spomienka na Karola Duffeka

V sobotu 24. februára sa priaznivci masového džogingu stretli v Suchej nad Parnou. Tamojšia Suchovska pätnásťka bola spomienkou na dlhoročného atletického rozhodcu Karola Duffeka z Trnavy. Pravidelne prijímal pozvania predovšetkým na regionálne vidiecke behy (Trebatice, Chtelnica, Špačince, Majcichov, Dolné Orešany, Ružindol a i.). Rodákovi z nášho mesta (* 3. 6. 1933) sa aj ďalšie športové aktivity stali koníčkom na celý život. Tiež si ho získali duely v ringu, za trnavský Kovosmalt začal boxovať prvú ligu už ako devätnásťročný (1952). A keďže dianie medzi dvanástimi povrazmi pod kepienkou ŠK Trnava si tento rok pripomína storočnicu, v Novinkách z radnice dáme neskôr priestor aj svedectvu, ktoré nám nezaobudnuteľný kamarát K. Duffek

zanechal. Nateraz iba uvedme, že zubatá si poňho prišla 23. februára 2018, deň pred bežekým popoludním v Suchej n. P., kam bol pôvodne nominovaný ako hlavný rozhodca.

Tenis dospelých na harde TC Empire Trnava opäť s medzinárodnou visačkou

Rozsiahly tenisový areál v telovýchovnej zóne Na rybníku ponúka Trnavčanom aj tejto zimy pestrú nádielku medzinárodných halových zápolení všetkých vekových kategórií, počnúc deťmi, pokračujúc mládežou a končiac dospelými. Na prelome februára a marca tu súperí kvalitný menoslov popredných ženských hráčok z celého Slovenska i spoza hraníc v turnaji s dotáciou 40 000 dolárov. Bodku za sedemdňovou ponukou na harde dá finále dvojhry

v nedeľu 3. marca od jedenástej hodiny. Diváci už pravidelne majú bezplatný vstup do hľadiska. Rozpis ďalšieho atraktívneho programu (ženy, muži) na dvorcoch s tvrdým povrchom v tamojšej hale nájdú záujemcovia na webovej stránke TC Empire.

Majcichovská desiatka 3. marca súčasťou Bežekého pohára SAZ

Prvá marcová nedeľa už tradične pozýva bežeký pelotón na medzinárodnú cestnú konfrontáciu v uliciach susedného Majcichova. Tohtoročná 43. edícia M-10 s rýchlym, rovinatým profilom trate bude zároveň úvodným kolom Bežekého pohára Slovenského atletického zväzu 2024. Hlavné preteky mužov, žien, juniorov a junioriek odštartujú na pravé poludnie. Mená absolútnych víťazov budú zvečnené na putovný pohár prvého

„Tak sa tu majte,“ zamával na rozlúčku trnavský atletický rozhodca Karol Duffek po skončení Behu oslobodenia Chtelnice.

československého kozmonauta Vladimíra Remeka, čestného občana Majcichova. Sprievodné súťaženie škôlkarov a žiactva dostane priestor na kratších tratiach (90 až 1000 m) od desiatej hodiny. Pre záujemcov o desaťkilometrový beh zabezpečia organizátori bezplatnú

autobusovú prepravu. Odchod spred trnavskej železničnej stanice bude 3. marca o 10.30 h a späť po skončení majcichovského dekorovania víťazných trojíc o 15.00 h.

Zlučovacia schôdzka TŠŠ a TJ Dynamo Kovosmalt Trnava pred 75 rokmi

Pred deväťdesiatimi rokmi mala Trnava dva konkurenčné hokejové kluby, ŠK a Orol

Storočná história organizovaného hokeja v Trnave (prvý priateľský duel s Bratislavčanmi bol 30. 12. 1923) dáva podnet k návratom do ďalších etáp. V tomto príspevku sa najskôr pristavme pri sezóne 1934.

Vtedy, pred deväťdesiatimi rokmi, sa naše mesto mohlo popýšiť dvomi klubmi (ŠK a Orol). Skôr menovaný subjekt kormidloval zanieteny športový organizátor Kautský. Keď nadhlo prišiel služobne z Čiech do Trnavy, priniesol so sebou i kompletný hokejový výstroj. Príkladná iniciatíva oslovila najmä viacerých vojakov, aby sa na ľade hráčsky pustili do kolektívnej tortúry práve pod vedením kapitána Kautského. Z domácich adeptov dokonca vzali hokejku do rúk aj niektorí futbalisti, ktorým prospelo naháňanie puku ako súčasť zimnej prípravy na ich

hlavné loptové odvetvie. Tiež bol medzi nimi futbalový kanonier Trnavy, útočník Pavol Závodský.

Okrem ŠK si diváci mohli v roku 1934 pozrieť prvé zápasy konkurenčného hokejového oddielu Orol. Jeho rodný list vystavili nadšenci telesnej kultúry Jozef Obeda (bývalý kvalitný futbalový brankár) a Ján Meliška. Ako vidieť, hokej a futbal mali v Trnave blízko k sebe. Pohybová všestrannosť teda zdobila vtedajšiu generáciu.

Po rozbití Československa však pohltila trnavské hokejové prostredie hlboká kríza. Obdobie stagnovania opäť pomohla

Významný historický mílnik sa v Trnave udial pred sedemdesiatimi piatimi rokmi. Písal sa 31. marec 1949, keď na zlučovacej schôdzke vo fabrickom kultúrnom dome na Ulici Jozefa Barčovského (terajšia Coburgova) sa stretli čelní predstavitelia dvoch agilných subjektov, Trnavského športového spolku (v zastúpení triom Štefan Porubský, Ján Baxa a Viliam Blažko) a Telovýchovnej jednoty Dynamo Kovosmalt (reprezentovanej Karolom Wiezengangerom, Gáborom Novotným a Alojzom Vékonom). Výsledkom ich rokovania bol nový názov na mape našej telesnej kultúry, TJ Kovosmalt Trnava.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: Petra Bašňáková

Trnavské publikum navštevovalo vo veľkom počte aj divízne zápasy hokejistov Spartaka, hoci sa hráli pod holým nebom. Naša snímka je z roku 1961.

preklenúť hrstka nadšencov z TŠŠ. V archíve sa zachovala informácia o prvenstve Trnavčanov v piešťanskom turnaji pod názvom Pohár Ružového mlyna 1941. Náš celok zvíťazil v obnovenej premiére nad Trenčanmi a Piešťancami zhodne 3:2. Päť gólov zo šiestich vsietil za Trnavu Karol Jurkovič. Okrem hokeja vynikal i vo futbale, v ktorom mu patril prívlastok kráľ strelcov.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: archív autora

KALENDÁR PODUJATÍ NA MAREC

CELOMESTSKÉ PODUJATIA

NA KVETNÚ NEDZELU

24. marec 2024

Jarná bránička

sprievod od radnice

– Hlavná ulica – Námestie SNP

15.00 h **Morenovanie** – vynášanie

Moreny, **Letečkovanie**

– prinášanie Letečka

Program na Námestí SNP:

15.30 h **DFS Trnavček, DFS**

Drienka, UFS Trnaččani

16.00 h **O 12 mesiačikoch,**

Divadlo dvor zázrakov

TANČIAREŇ PRE SENIOROV

10. a 24. marca od 16.00 h

do 20.00 h

Trnavský dvor, Zelenečská 16

Bezplatný vstup do naplnenia

kapacity 70 miest.

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

Múzejné nám. 3

OTVÁRACIE HODINY:

utorok – piatok: 8.30 – 17.00 h

sobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h

V pondelok zatvorené.

www.zsmuzeum.sk

033/ 5512913, 033/5512 911

e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk

EXPOZÍCIE

ETNOGRAFIA – Materiálna kultúra trnavského vidieka príroda malých karpát, sakrálna pamiatky, kampanologická expozícia, oratórium, Štefan Cyril Parrák - pocta kráľovi zberateľov, osobnosti športu TTSK, klarisky v trnave, krása zašlých čias, archeologická expozícia, ľudový textil trnavského regiónu

VÝSTAVY

DEJINY TRNAVY

22. marca o 17.00 h

Slávnostné otvorenie novej historickej expozície. Expozícia realizovaná s finančnou podporou FPU.

TRNAVSKÁ PALETA 2024

do 24. marca 2024

Súťažná prehliadka

neprofesionálnych výtvarníkov z okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany organizuje Trnavské osvetové stredisko v priestoroch ZsM

BLÍŽNEMU NA POMOC

do 4. marca 2024

100. výročie Okresnej hasičskej jednoty v Trnave

AKO SA ŽILO V 4. TISÍCRÓČÍ PRED KRISTOM V TRNAVE A OKOLÍ

do 3. novembra 2024

Výstava v spolupráci

Západoslovenského múzea

v Trnave s Inštitútom na výskum

kultúrnej krajiny,

SNM – Archeologickým múzeom

MINERÁLY SLOVENSKA

do 29. apríla 2024

DETSKÝ SVET

do 31. decembra 2024

Výstava pre malých i veľkých

TERČE SPOLKU TRNAVSKÝCH OSTROSTRELCOV

do 31. januára 2025

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Zreštaurované knihy z historickej knižnice

PODUJATIA

MÚZEUM U SENIOROV

6. marca 2024 o 10.00 h

V Dome dôchodcov

na Ul. T. Vansovej.

Prechádzka po trnavskej hlavnej

ulici v minulosti.

WILLIAM SCHIFFER:

MONOGRAFIA ZBERATEĽSKÝCH MEDAILÍ

10. marca 2024 o 15.00 h

v koncertnej sále

Slávnostné uvedenie knihy

Ondreja Lietavca.

NEDEĽNÁ MÚZEJNÁ KAVIAREŇ

17. marca 2024 o 15.00

v koncertnej sále

Rozprávanie o štvrti Špiglsál

Tematické rozprávanie

s komentovanou prezentáciou

VEĽKONOČNÉ DIELNE

Zdobenie polystyrénových vajíčok

Pre MŠ na objednanie

19. – 21. marca 2024 o 9.00 h

alebo 11.00 h

Pre I. stupeň ZŠ na objednanie

26. – 28. marca o 9.00 h

alebo 11.00 h

ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL

23. marca 2024 od 14.00 h

Kurz zdobenia kraslíc farebnými bavlnkami

24. marca 2024 od 14.00 h

Kurz zdobenia kraslíc

batikovaním a pletenie korbáčov

Na objednanie 033/5512913

HOLÉHO PAMÄTNÍK

Organizuje Trnavské osvetové stredisko v Západoslovenskom múzeu

Vždy v čase od 8.00 h do 16.40 h

13. – 14. marca 2024

Obvodné kolo ZŠ Trnava

– mesto

19. a 21. marca 2024

Obvodné kolo ZŠ Trnava – vidiek

26. – 27. marca 2024

Okresné kolo ZŠ Trnava

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

LETNÁ SEZÓNA

1. marca – 31. októbra

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

utorok – piatok: 8.30 – 12.30 h

na objednanie

13.00 – 14.30 h prítomný lektor

v budove

sobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h

pre vopred objednané skupiny

nad 10 návštevníkov. Víkendovú

návštevu prosíme ohlasovať

v pondelok – štvrtok na čísle:

033/ 5512 913

EXPOZÍCIE

ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO DOBRO – DVORANA SLÁVY

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10,
033/55 14 421

LETNÁ SEZÓNA

1. marca – 31. októbra

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

utorok – piatok: 8.30 – 12.30 h

prítomný lektor v budove

13.00 – 15.00 h na objednanie

sobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h

pre vopred objednané skupiny

nad 10 návštevníkov. Víkendovú

návštevu prosíme ohlasovať

v pondelok – štvrtok na čísle:

033/ 5512 913

EXPOZÍCIE

WILLIAM SCHIFFER

Život a dielo sochára a medailéra

S LÁSKOU ZA PRAVDU

Unikátny nábytkový súbor
z pozostalosti

Mons. ThDr. Pavla Jantauscha,

prvého apoštolského

administrátora Apoštolskej

administratúry v Trnave

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

MONIKA GERMUŠKA

VRANCOVÁ - BODNUTIE VČELEJ KRÁLOVNEJ

Kurátor: Peter Megyeši

Potrvá do 10. marca 2024

Výstava formou vizuálnej

eseje ponúka alegorické

rozprávania o ohrození, úniku

a záchrane. Súčasná globálna

environmentálna kríza

a všadeprítomný eskapizmus

sú autorkou nahliadané

prostredníctvom podobenstva

o organizovaní úľa a úlohy včelej

kráľovnej.

NA DVOREČKU ... BLACKBIRD

(SÚČASNÉ ČESKÉ UMENIE

ZO ZBIERKY MAREK)

Kurátor: Vladimír Beskid

Potrvá do 10. marca 2024

Výtvarná zbierka bratov

Iva a Zdenka Markových vznikla

v roku 2000 vďaka

ich spoločnému záujmu

o tvorbu študentov a čerstvých

absolventov vysokých výtvarných

škôl. Podstatnú časť zbierkového

súboru tvoria klasické médiá,

od roku 2007 sa však zberateľský

tandem zameriava aj na oblasť
nových médií ako je video,
videoperformance či animácia.

JÁN KONIAREK A FIGURÁLNE TENDENCIE

Kurátor: Vladimír Beskid

Potrvá do 23. júna 2026

Nová expozícia Galéria Jána

Koniarka v Trnave vracia

do Nového krídla Koppelovej

vily tvorbu Jána Koniarka.

Prezentácia zahŕňa 15 výrazných

umelcov od najstaršieho

Koniarkovho súputníka českého

sochára Ladislava Šalouna

(1870-1948) až po najmladšieho

trnavského sochára Miroslava

Trubača (1986).

OBRAZ TRNAVY V ČASE

(1920 – 2020)

Kurátor: Vladimír Beskid

Potrvá do 1. januára 2030

Rôzne umelecké zobrazenia

Trnavy v priebehu posledných

dvoch storočí.

SKULPTURPARK

Kurátor: Vladimír Beskid

Potrvá do 1. januára 2030

Prvá stála sochárska expozícia

v nádvorí trnavskej Kopplovej vily

GJK otvorená od 18. mája 2023.

Ide o základnú zostavu

7 diel, ku ktorým budú pribúdať

ďalšie realizácie súčasného

umenia.

GALÉRIA PORTRÉTOV

Kurátor: Vladimír Beskid

Potrvá do 31. januára 2030

Stála expozícia ponúka

edukatívny prehľad vývoja

portrétneho žánru od polovice

18. storočia do začiatku

21. storočia, jedného

z klasických žánrov európskej

obrazovej kultúry.

GALÉRIA VÝKLAD

Hlavná 8, facebook/galeriavyklad,

Instagram/galeriavyklad

FRAGILE

Miloš Paulovič

Kurátor: Barbora Jurčová

Potrvá do 3. marca 2024

Motív figúry "uväznenej" v škatuli

u neho predstavuje symbolické

útočisko, ktoré môže byť ľahko

narušené vonkajšími vplyvmi.

Autor poukazuje

na zraniteľnosť jednotlivca

v rámci kapitalistického

systému, kde konzum

a ekonomický rast môžu

prevažovať nad ľudskými

potrebami a hodnotami. Diela

Miloša Pauloviča poukazujú

na túžbu po slobode

a na potrebu hlbšieho

zamýšľania sa nad tým, čo robí

život skutočne zmysluplným.

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC 2024

4. marca o 17.00 h v záhradnej čitárni

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE

TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

25. ročník aktivít na propagáciu

činnosti knižníc

Vyhlasenie 8. ročníka

celoslovenskej literárnej súťaže

pre začínajúcich autorov

zo Slovenska i Slovákov žijúcich

v zahraničí – Literárny salón

Trnava 2024

Moderuje Alena Beňová

4.marca o 17.15 h v záhradnej čitárni

OD KAPUSTY K EVE BRAUNOVEJ

Rozprávania humoristu,

rozhlasového redaktora a herca

Raša Piška, moderuje redaktor

Martin Jurčo.

6. marca od 10.00 do 13.00 h v multimediálnej študovni

AKO NA TABLET A MOBILNÝ

TELEFÓN

Poradňa využívania mobilných

zariadení, určené pre seniorov.

Podmienkou účasti je platný

členský preukaz.

Počet účastníkov obmedzený.

Kontakt: bio@kniznicatrnava.sk,

033/5511782, kl. 14.

6. marca o 17.00 h v záhradnej čitárni

JARNÉ ZVYKOSLOVIE

V TRADIČNEJ LUDOVEJ

KULTÚRE SLOVENSKA

Prednáška etnologičky Kataríny

Nádaskej

SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 v učebni.

PRE DETI A TÍNEĎŽEROV**JARNÉ PRÁZDNINY V KNIŽNICI**

4. marca o 10.00 h v záhradnej čítárni

ROBOT PHOTON NA PRÁZDNINÁCH

Programovanie fotónového vzdelávacieho robota Photona, odporúčaný vek od šesť rokov.

5. marca o 10.00 h v herni SPOLOČENSKÉ A VEDOMOSTNÉ HRY

Zábavné súťaže

6. marca o 10.00 h v záhradnej čítárni

TVORIVÁ DIELNIČKA

Téma: Veselé záložky do knihy

7. marca o 10.00 h v záhradnej čítárni

ROBOT PHOTON NA PRÁZDNINÁCH

Programovanie fotónového vzdelávacieho robota Photona, odporúčaný vek od 6 rokov.

8. marca o 10.00 h v herni SPOLOČENSKÉ A VEDOMOSTNÉ HRY

Zábavné súťaže

4. – 8. marca o 13.00 h na pobočke Prednádražie, Mozartova 10

JARNÉ PRÁZDNINY NA PREDNÁDRAŽÍ

Zábavné súťaže, hry a čítanie

5. – 7. marca o 10.00 h na pobočke Tulipán,

ZŠ M. Gorkého 21 JARNÉ PRÁZDNINY NA TULIPÁNE

Témy: Prázdninové známky, Mesiac knihy aj o čítaní pre nevidiacich, Knihy nie sú na jedenie

SPRIEVODNÉ AKCIE POČAS CELÉHO TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

Jednorazový vstup zdarma. Amnestia na pokuty. Vyhľadávanie v externých

informačných zdrojoch na požiadanie v študovni.

OSTATNÉ PODUJATIA

19. marca o 16.30 h v záhradnej čítárni

KREATIV KLUB

Tvorivá dielňa pre dospelých s Dagmar Baranovits. Téma: Veľkonočné vajíčko – nešitý patchwork. Vstupne 2 eurá. Počet miest obmedzený. Nahlasovanie záujemcov osobne, telefonicky 033/5511782 alebo odborne@kniznicatrnava.sk

13. marca o 17.00 h v záhradnej čítárni

SLÚŽKA

Stretnutie so spisovateľkou Hanou Lasicovou, moderuje Milan Ostrovský. Podujatie v rámci cyklu Podvečer s autorkou.

15. marca o 16.30 h v záhradnej čítárni

ROZPRÁVKA O UPÍROVI ALEBO NEHAŇME KLIEŠŤA

Prednášajúci doc. MVDr. Branislav Peško, DrSc. z Parazitologického ústavu Slovenskej akadémie vied. Prednáška v rámci projektu VedoMost.

18. marca o 18.00 h v záhradnej čítárni

AKO A PREČO ZACHRAŇOVAŤ LIETAJÚCI HÁVEĎ

Prednáška zoológa Mareka Semelbauera z Ústavu zoológie SAV o užitočnosti hmyzu, v spolupráci so Slovenskou ornitologickou spoločnosťou / BirdLife Slovensko.

21. marca o 17.00 h v záhradnej čítárni

DESAŤKRÁT GULAG

Stretnutie so spisovateľom Petrom Juščákom, moderuje Pavol Tomašovič, v spolupráci s o.z. Občiansky klub Trnava.

26. marca o 17.00 h v záhradnej čítárni

O KNIHE PRI KÁVE

Čitateľský klub

27. marca o 17.00 h v záhradnej čítárni

FILMKLUB

Premietanie dokumentárneho filmu Všetko dobre dopadne od režiséra Miroslava Janeka, v spolupráci s KineDok.

SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 v učebni.

PRE DETI A TÍNEĎŽEROV

1. marca o 15.00 h v herni TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Stretnutie mladých priateľov literatúry. Téma: Debata o knihe Chlapec a červený dom od Angeliky Zöllnerovej.

11. marca o 10.00 v záhradnej čítárni

POSLEDNÝ PERMONÍK

Beseda spojená s tvorivým workshopom. Hostky: scenáristka Tereza Olhová, scénografka a ilustrátorka Eva Škandlíková. Podujatie v rámci cyklu Kniha a ešte trochu viac.

13. marca o 10.30 h v herni MAMA KLUB

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Zážitkové čítanie z knihy Fričo je mrzutý, či čo... Vhodné pre deti od 3 rokov.

15. marca o 9.00 h na pobočke Prednádražie, Mozartova 10 ČÍTAME DOBŠINSKÉHO

Zábavná súťaž a literárna hodina podľa záujmu pri príležitosti Dňa ľudovej rozprávky.

15. marca o 15.00 h v herni TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Stretnutie mladých priateľov literatúry. Téma: Debata o knihe Adalbertov denník od Angely Nanettovej

21. marca o 16.00 v oddelení pre deti

TVORIVÉ ŠTVRTKY

Tvorivé dielničky. Téma: Výroba košíčka na kraslice. Vhodné pre deti od 6 rokov.

**22. – 23. marca od 18.00 h
do 8.00 h v oddelení pre deti
NOC S ANDERSEKOM**

Nočný pobyt v knižnici pre deti spojený s čítaním, tvorivým workshopom a súťažami. Téma: Snehová kráľovná, hosť: herec Tomáš Mosný. Počet účastníkov obmedzený. Kontakt: detske@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.15.

**27. marca o 15.00 h
v multimediálnej študovni
HRAVO S MICRO:BITOM**

Tvorivá dielňa pre deti a tínedžerov zameraná na digitálne zručnosti. Kreatívna forma programovania. Podmienkou účasti je platný čitateľský preukaz.

**28. marca o 10.00 h v herni
VELKONOČNÉ PRÁZDNINY
V KNIŽNICI**

Zábavné kvízy, hry na precvičenie pamäti, vedomostné puzzle a pexeso

VÝSTAVKY

**15. marca v oddelení pre deti
DEŇ LUDOVEJ ROZPRÁVKY**

Výstavka kníh Pavla Dobšinského

**18. – 22. marca na pobočke
Prednádražie, Mozartova 10
ODHALME TAJOMSTVÁ LESA**

Výstavka kníh pri príležitosti Medzinárodného dňa lesa (21. marca)

**18. – 22. marca na pobočke
Prednádražie, Mozartova 10
VELKONOČNÉ INŠPIRÁCIE**

Výstavka výtvarných prác detí s veľkonočnou tematikou.

VÝSTAVA

**18. – 30. marca v oddelení
beletrie**

SVETOVÝ DEŇ POÉZIE

Výstavka zbierok básní najznámejších autorov svetovej poézie z fondu knižnice.

SÚŤAŽ

NEDOČKAVÝ PRVÁK

Súťaž o skvelé ceny, otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie

a Tulipán pri príležitosti 70. narodenia spisovateľky Dany Podrackej.

**DIVADLO JÁNA PALÁRIKA
VELKÁ SÁLA**

1. marca o 19.00 h

Pavučina

Agatha Christie
Čo by ste robili, ak by ste jedného dňa našli u seba v knižnici mŕtvolu? Napínava detektívna komédia z pera Agathy Christie, najpredávanejšej autorky na svete.

2. marca o 19.00 h

Pavučina

5. marca o 10.00 h

Princ Bajaja

Božena Němcová, Lucia Mihálová
Rozprávka o princovi Bajajovi patrí k nezabudnuteľným klasikám, ktoré vypovedajú o podstate lásky a šťastia – srdce princeznej sa nezískava peknými slovami, ale činmi, odvahou, statočnosťou a vytrvalosťou.

6. marca o 10.00 h

Princ Bajaja

7. marca o 11.00 h

Troilos a Kressida

William Shakespeare
Groteskná tragikomédia o banalite lásky, pýchy a vojny.

8. marca o 19.00 h

Filip

Miro Dacho
Autorská inscenácia je poctou jednej z jeho najvýraznejších osobností, spomienkou na tvorbu a život Jara Filipa, ktorý stihol okrem iného vytvoriť enormné množstvo piesní. Mnohé zazneli prvýkrát práve na trnavskom javisku a neskôr sa stali hitmi.

9. marca o 19.00 h

Filip

10. marca o 15.00 h, 16.30 h

Púpätko

Alicja Morawska-Rubczak
Púpätko ponúka jedinečný divadelný zážitok, ktorý môžete

zdieľať aj s tými najmenšími deťmi od šiestich mesiacov.

14. marca o 19.00 h

Búrlivé výšiny

Emily Brontëová
Mystický príbeh o vášni, zrade a pomste, ktorý odkrýva tajomstvá „lásky až za hrob“.

21. marca o 10.00 h

Maryša (Verejná generálka)

Podľa A. a V. Mrštíkovcov
Veľkolepý príbeh z moravskej dediny zobrazuje mladú ženu, ktorú rodičia prinútili vydať sa za bohatého vdovca. Čo prinesie manželstvo bez lásky, ak nie tragédiu?

21. marca o 19.00 h

Maryša (Predpremiéra)

22. marca o 19.00 h

Maryša (Premiéra)

23. marca o 19.00 h

Maryša

25. marca o 19.00 h

Dokonalé dieťa

Mariana Luteránová a Ján Luterán
Autorská komédia Dokonalé dieťa je o našich deťoch, ale nie pre naše deti. Je to terapia pre všetkých unavených rodičov, ktorí potrebujú aspoň chvíľu oddychu. Bez kriku, plaču či prebaľovania.

26. marca o 11.00 h

**Subjekt: Gulliver +
dramaturgický úvod**

Valeria Schulczová a Gejza Dezorz
Na motívy diela Jonathana Swifta
Prežite neuveriteľné dobrodružstvá najslávnejšieho cestovateľa Lemuela Gullivera v inovatívnom divadelno-filmovom spracovaní „live puppet cinema“.

26. marca o 19.00 h

Palárik (a to jeho teatro)

+ diskusia

Jakub Nvota
Katolícky kňaz, dramatik a najmä človek, ktorý neprestal

veriť, že Slováci raz budú vyspelým európskym národom.

28. marca o 19.00 h **Búrlivé výšiny**

ŠTÚDIO

3. marca o 14.00 h, 16.00 h

Ako sa hus vyparádila + Mikuláš

Zuzana Hurová

Rozprávka o husi, ktorá sa až príliš zamerala na svoj vzhľad, nás učí nachádzať krásu v každom človeku a poukazuje na to, že porovnávať sa s ostatnými sa nikdy nevypláca.

27. marca o 19.00 h

Pomalý svet Roberta Castlea

Norm Foster

Príbeh o mužovi s dušou dieťaťa nám pripomína, aby sme nikdy neprestali veriť v dobrých ľudí.

VEĽKÁ SÁLA + ZRKADLOVÁ SÁLA + ŠTÚDIO

13. marca o 19.00 h

Zmeškané rozhovory

Kolektív autorov

Vydajte sa na neobyčajnú cestu, ktorá o vás prezradí viac ako by ste čakali.

DJP NA ZÁJAZDE

11. marca v Nitre

Skrutý zmysel

Adriana Totiková a Michal Baláž

Ako sa zorientovať v dnešnej dezorientovanej dobe? Ako nájsť skutočný zmysel, skrytý pod nánosom dezinformácií, konšpirácií, hoaxov a propagandy? Imerzná interaktívna inscenácia ako nástroj na hľadanie a používanie kritického myslenia.

DISK/DIVADELNÁ SKUPINA

23. marca 2024 o 20.00 h

v štúdiu DISK Trnava

CONTINUO – HOMMAGE

Ā MILAN BREŽÁK

Blaho Uhlár a kolektív Disk

Divadelná skupina DISK

pokračuje aj vo svojej šesťdesiatej druhej sezóne.

Pokračuje aj napriek tomu, že súbor postihla obrovská strata, keď ho navždy opustil Milan Brežák. Od začiatku tvorby inscenácie sa intenzívne zapájal,

ale nedočkal sa jej uvedenia. Napriek tomu v inscenácii hrá, aj keď len vo videosekvenciách. Inscenácia je poctou tejto významnej osobnosti.

V inscenácii zaznie Marsellaise, čo naznačuje, že doba je zrelá a revolúciu. Milan bol revolucionár.

Projekt finančne podporili:

Mesto Trnava, Trnavský samosprávny kraj a Nadácia ZSE.

www.divadlodisk.sk

TRNAVSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO

TRNAVSKÁ PALETA 2024/ VÝTVARNÉ SPEKTRUM 2024

55. ročník regionálnej súťaže

a výstavy neprofesionálnej

výtvarnej tvorby

Západoslovenské múzeum

Trnava

Potrvá do 25. marca 2024

KVETOSLAV KOLLÁR A MARGITA KNAPOVÁ

Autorská výstava fotografií a umeleckých šperkov.

Trnavské osvetové stredisko

Vernisáž výstavy sa uskutoční

21. marca o 17.00 h a výstava

potrvá do 27. mája 2024.

PREČO SÚ PENIAZE DÔLEŽITÉ

Vzdelávacie interaktívne

podujatie k finančnej

gramotnosti pre študentov

stredných škôl.

Trnavské osvetové stredisko

19. marca 2024 o 10.00 h

ŠTÁTNY ARCHÍV V TRNAVE

RYBY MLČIA, PRAMENE

HOVORIA

Dejiny rybárstva v trnavskom

regióne

Výstava predstavuje históriu

rybolovu nielen ako prostriedku

získania obživy, ale aj ako

voľnočasovej aktivity v období

od praveku po súčasnosť.

Prostredníctvom informačných

panelov, preparátov viacerých

druhov rýb z našich vôd (kapor,

zubáč, štika, amor, hlavátka,

ostriež a i.), priestorových

dekorácií a inštalovaných

predmetov zo súkromných

zbierok viacerých zberateľov,

najmä však Trnavčana p. Milana

Žiaka, predstavuje rôzne rybolovné techniky, dobové predpisy či spôsoby lovu, z ktorých mnohé už dnes patria minulosti – napríklad lov košom alebo lov pomocou ostí.

Na výstave je prezentovaná aj činnosť Mestskej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu v Trnave, ktorej zakladajúca členská schôdza sa uskutočnila 19. októbra 1957.

Kurátorka: PhDr. Júlia Ragačová

Prehliadku cez víkend je

potrebné objednať telefonicky

na čísle: 033/551 11 80.

Potrvá do 9. mája 2024.

KREATÍVNE CENTRUM TRNAVA

Hlavná 17

ATELIÉR U ZLATEJ PRIADKY

Tvorivé dielne pre deti každú

strediu od 16.00 – 17.00 h

14. 3. **Tkanie na krosnách**

od 16.00 – 19.00 h, kurz

pre rodiny s deťmi

16. 3. **Keramický kurz - točenie**

na hrnčiarском kruhu

od 10.00 – 12.00 h, kurz

pre dospelých

21. 3. **Kurz šperku – technika**

drôtikovania od 17.00 – 19.00 h,

pre rodiny s deťmi

23. 3. **Kurz zdobenia kraslíc**

– technika Decupage

od 10.00 – 12.00 h, pre rodiny

s deťmi

26. 3. **Tkanie koberčeka**

na krosnách od 16.00 – 19.00 h,

pre rodiny s deťmi

Miesto v kurze si môžete

rezervovať e-mailom

na uzlatejpriadky@gmail.com.

ATELIÉR TVORENIE V HOJNOSTI

16. 3. **Ušidielko** – tradičné

tvorivé dielne pre deti

od 14.00 – 16.00 h

16. 3. **Macramé kurz**

od 17.00 – 20.00 h

24. 3. **Lanové BársČo** – predaj

výrobkov na námestí v Trnave

na Kvetnú nedeľu.

Miesto v kurze si môžete

rezervovať e-mailom

na tvorenievhojnosti@gmail.com.

CERUZKO A FARBIČKA

Kreatívno-výtvarné krúžky Malé Farbičky pre deti vo veku 4 – 9 rokov
každý utorok a stredú v časoch od 15.45 do 16.45 h
a od 17.00 – 18.00 h
Prihlásiť sa môžete e-mailom na ceruzko.farbicka@gmail.com.

ATELIÉR LES I MORE

1. 3. a 8. 3. **Z rozprávky do rozprávkového tvorenia** v časoch od 8.45 h a od 10.00 h, pre deti od 1 – 5 rokov v sprievode rodičov
1. 3. a 22. 3. **Mama a dcéra tvorivo spolu** od 17.30 – 19.30 h, pre maminky a dcéry vo veku od 6 – 12 rokov
2. 3. od 9.30 – 10.00 h, 4. 3., 5. 3., 6. 3., 7. 3., 13. 3., 20. 3. a 27. 3. od 9.00 – 9.30 h
ZÁLOŽka – ZALOŽ si ma, nech vieš, kde sa máš zastaviť, vhodné pre dospelých i pre deti od 6 rokov
2. 3. **Uši si obal na knihu** od 10.00 – 13.00 h
8. 3. **Vnučka, dcéra, mama oslávte MDŽ tvorivo a spolu** od 17.30 – 19.30 h, pre maminky a dcéry vo veku od 8 rokov
9. 3. **SWAPni si knihu – výmena knih** od 10.00 – 13.00 h
9. 3. **preTVOR si z nechcenej knihy záložku** od 10.30 – 11.00 h, pre deti od 5 rokov
9. 3. **EKO scrapbook – vytvor si vlastný zošit** od 13.00 – 16.00 h, pre dospelých a deti od 10 rokov
11. 3. a 25. 3. **Uši si uši so scrunchie gumičkou** od 17.00 – 19.30 h, pre dospelých a deti od 10 rokov
15. 3. a 16. 3. **Ako urobiť s dierou v tričku dieru do sveta,** 15. 3. od 10.00 – 12.00 h a 16. 3. v časoch od 13.30 – 15.30 h a 15.30 – 17.30 h, pre rodiča s dieťaťom
18. 3. **Vyši - namaľuj - uši si kvety na svoje oblečenie** od 17.00 – 19.30 h, pre dospelých a dieťa od 10 rokov
24. 3. **Kvetná nedeľa – vyrob si venček z upcyklovaných kvetov a korbáč** od 14.00 do 17.00 h – tvorivé dielničky pre celú rodinu

Každú marcovú stredú:
„Medved', čo špagety z trička papá“ v časoch od 10.00 a 11.00 h, tvorivé hranie s divadelným predstavením pre tie najmenšie deti v sprievode rodičov
Kreatívno-tvorivý krúžok #mameFILIPA od 15.00 do 17.00 h, pre zvedavé deti vo veku 6 – 10 rokov
Zašivareň – príď sa/si zašit u nás, spomaliť pri šálke čaju – kedykoľvek v čase od 15.00 – 18.30 h bez nutnosti registrácie
Viac informácií o programe a prihlasovaní na workshopy nájdete na www.lesimore.sk.

MALÝ BERLÍN

1. marca o 20.00 h
Boy Wonder + Eremen & Petijee + Ransmoukid
koncert, Hlavná sála

4. marca o 19.00 h
FAJRONT: Talk show so Zvolom #6 | Lenka Jurišičová & Dana Droppová
talk show, Hlavná sála

8. marca o 19.00 h
IX. Winter JazzFest Trnava 2024
koncert, Hlavná sála

10. marca o 14.00 h
Plávajúce príbehy – maľovanie na vodnú hladinu
workshop, Malá sála

12. marca o 18.00 h
Večerná univerzita vol.1: Milujú Slováci dezinformácie?
diskusia, Hlavná sála

14. marca o 20.00 h
unMUTE: hackedepicciotto (DE), support Ondrej Zintaer (SK)
koncert, Hlavná sála

24. marca o 16.00 h
Divadlo PIKI: Babička z vajička
divadelné predstavenie, Hlavná sála

BATERKÁREŇ

7. a 21. marca od 10.00 h do 11.30 h

Rozkvitnutá záhrada (kurz akvarelu pre seniorov)
Výtvarný kurz. Oboznámenie sa s výtvarnými technikami akvarelu. Výsledkom kurzu budú maľby jarného tulipánu a kvitnúceho stromu.

Každú marcovú stredú od 15.00 h do 16.00 h

Šikovniček (kurz pre deti)
Kurz venovaný novému využitiu starých kníh. Z nepotrebných knížiek vzniknú vlastné knihy s vlastnými ilustráciami a textami. Súčasťou kurzu bude aj rozhovor o obľúbených knížkach a čítanie obľúbených príbehov.

12., 19. a 26. marca od 17.00 h do 19.00 h

Namaľuj si jar (intenzívny kurz akvarelu)
Výtvarný kurz vhodný pre začiatočníkov. Na jednotlivých kurzoch sa účastníci zoznámia z rôznymi výtvarnými technikami a pomôckami. Výsledkom kurzu budú výtvarné diela vytvorené kombináciou rôznych techník.

14. a 21. marca od 16.00 h do 17.30 h
Objav macramé (dvojdielny kurz)
Kurz tvorby vlastnoručných výrobkov pomocou techniky macramé.

16. marca od 10.00 h do 15.00 h
Pravidelné SWAPY

Pravidelné výmeny oblečenia, hračiek, kníh či rastlínok sa konajú vždy v tretiu sobotu v mesiaci od 10.00 h do 15.00 h. Za vstupné 5 eur je možné si odnieť 5 kníh či rastlínok, prípadne si vybrať z ďalších kúskov v reuse centre. Každý ďalší kus je len za 2 eurá. Na swap je možné priniesť aj knižky, rastlinky, záhradkárske potreby a iné veci, ktoré hľadajú nový domov. Maximálne 10 ks.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ

01. 03.

16:00 Dokonalé dni (ČT)
18:00 Matka na úteku
20:00 Duna: Časť druhá (ST)

02. 03.

14:00 Esá z pralesa 2 (SD)
15:40 Ninja korytnačky:
Mutantský chaos (SD)
17:30 Matka na úteku
19:30 Duna: Časť druhá (ST)

03. 03.

14:00 Ninja korytnačky:
Mutantský chaos (SD)
15:40 Esá z pralesa 2 (SD)
17:30 Dokonalé dni (ČT)
19:45 Matka na úteku

04. 03.

16:00 Tancuj Matylida
18:00 Matka na úteku
20:00 Duna: Časť druhá (ST)

05. 03.

16:00 Matka na úteku
18:00 Chlapec a volavka
(FK NAOKO)
20:00 Prvý deň môjho života
(FK NAOKO)

06. 03.

16:00 Tancuj Matylida
18:00 Matka na úteku
20:00 Duna: Časť druhá (ST)

07. 03.

16:00 Demon Slayer: Kimetsu
no Yaiba – To the Hashira (ČT)
18:00 Iron Claw (ČT)
20:15 Imaginary: Neviditeľné zlo
(ČT)

08. 03.

16:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
18:00 Demon Slayer: Kimetsu
no Yaiba – To the Hashira (ČT)
20:00 Duna: Časť druhá (ST)

09. 03.

14:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
15:45 Kung Fu Panda 4 (SD)
17:30 Iron Claw (ČT)
20:00 Nedelja (srb.)

10. 03.

14:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
15:45 Kung Fu Panda 4 (SD)
17:30 Tancuj Matylida
19:30 Iron Claw (ČT)

11. 03.

16:00 Matka na úteku
18:00 Demon Slayer: Kimetsu
no Yaiba – To the Hashira (ČT)
20:00 Imaginary: Neviditeľné zlo
(ČT)

12. 03.

16:00 Tancuj Matylida
18:00 Blažine lekcie (FK NAOKO)
20:00 Bastard (FK NAOKO)

13. 03.

16:00 Matka na úteku
18:00 Iron Claw (ČT)
20:15 Demon Slayer: Kimetsu
no Yaiba – To the Hashira (ČT)

14. 03.

16:00 Ella a čierny jaguár (SD)
19:00 Anton Heretik: Depresia -
epidémia 21. storočia

15. 03.

20:00 PARTIČKA

16. 03.

14:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
15:45 Ella a čierny jaguár (SD)
17:30 Prišla v noci
19:00 Sladký život
20:45 Fantasy

17. 03.

19:00 Náš priateľ René - divadlo

18. 03.

16:00 Prišla v noci
18:00 Sladký život
20:00 Fantasy

19. 03.

16:00 Prišla v noci
18:00 Roztápanie (FK NAOKO)
20:00 Semmelweis (FK NAOKO)

20. 03.

16:00 Ella a čierny jaguár (SD)
18:00 Fantasy
20:00 Sladký život

21. 03.

16:00 Prišla v noci
18:00 Baby na úteku (ST)
20:00 Fantasy

22. 03.

19:00 NÍZKOTUČNÝ ŽIVOT
(nejem, nežijem, nemilujem)

23. 03.

14:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
15:45 Kung Fu Panda 4 (SD)
17:30 Baby na úteku (ST)
19:00 Sladký život
20:45 Baghead (ČT)

24. 03.

16:00 Detská labková
párty
20:00 Fantasy

25. 03.

16:00 Sladký život
18:00 Baby na úteku (ST)
20:00 Baghead (ČT)

26. 03.

16:00 Prišla v noci
18:00 Sucho (FK NAOKO)
20:00 Vysvetlenie na všetko
(FK NAOKO)

27. 03.

19:00 Jana Krištof Lehotská

28. 03.

16:00 Gump: Sme dvojka
18:00 Manželia Stodolovci
20:00 Godzilla a Kong: Nová Ríša
(ST)

29. 03.

16:00 Manželia Stodolovci
18:00 Godzilla a Kong: Nová Ríša
(SD)
20:00 Počatie (ČT)

30. 03.

14:00 Strašidlo cantervillské (SD)
15:45 Kung Fu Panda 4 (SD)
17:30 Gump: Sme dvojka
19:00 Godzilla a Kong: Nová Ríša
(ST)
21:00 Počatie (ČT)

31. 03.

14:00 Kung Fu Panda 4 (SD)
15:45 Strašidlo cantervillské (SD)
17:30 Godzilla a Kong: Nová Ríša
(SD)
19:30 Manželia Stodolovci

01. 04.

16:00 Gump: Sme dvojka
18:00 Manželia Stodolovci
20:00 Godzilla a Kong: Nová Ríša
(ST)

02. 04.

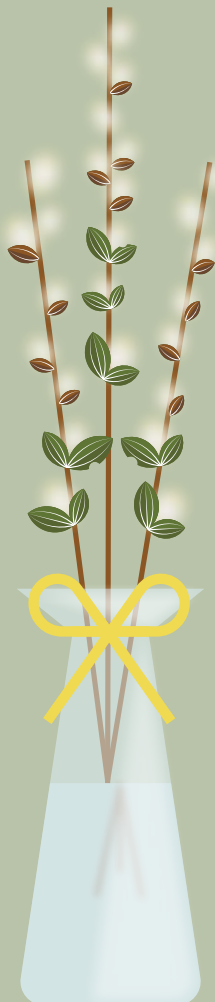
16:00 Gump: Sme dvojka
18:00 Na ceste s mamou
(FK NAOKO)
20:00 Samota (FK NAOKO)

03. 04.

19:00 Najkrajšie Nedvedovky
s Honzom Nedvedom ml.

NA KVETNÚ NEDZELU

24. marec 2024

Zaži!
Trnáve
MESTSKÉ KULTÚRNE
STREDISKO

kultura.trnava.sk

◆ **Od smrtnej po kvetnú nedzelu**
Veľkonočné zdobenie korza MŠ a ZŠ, Hlavná ulica

◆ **Jarná bránička**

15.00 Morenovanie — vynášanie Moreny

Letečkovanie — prinášanie Letečka

(Sprievod od radnice po Námestie SNP)

15.30 DFS Trnavček, DFS Drienka, UFS Trnafačan/Námestie SNP

16.00 O 12 mesiačikoch, Divadlo Dvor Zázrakov/Námestie SNP

Partneri:

TRNAVSKÉ
RÁDIO

iimtt
Mestská televízia Trnava